

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
mislječe čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST. — NO. 1237.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 28. MAJA, (MAY 28,) 1931.

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXVI.

POLOMIJADA AMERIŠKEGA KAPITALIZMA NARAŠČA

*Kdor je za svoj razred,
ne služi sovražnikom*

Niže plače, priganjstvo in podločnost je usoda delavcev v deželi "brezprimerne prosperitete"

Delavske razmere v Zed. državah se nagloma poslabšujejo. Marsikje se plače ameriških delavcev že nič ne razlikujejo od plač evropskih delavcev, razen tega pa so tu življenske potrebnosti v splošnem dražje. Medtem, ko dobivajo delavci v evropskih deželah v času brezposelnosti državno podporo, v ostarelosti pokojnino, in v boleznih in nesrečah bolniško podporo, ne dobivajo ameriški delavci ničesar, če se sami ne zavarujejo v podpornih in sličnih ustanovah.

Kapitalistični sistem smrtnonevarno bolan

Kriza narašča. Najvzornější kapitalistični organizem na svetu, katerega so zavidale Zed. državam vse druge kapitalistične dežele, je smrtno nevarno bolan. Obljubljene prosperitete ni od nikoder. Hoover in Mellon jo iščeta zamanj. Časopisje, ki hlapčuje kapitalističnim interesom, tolaži, da je obljubil ta, pa oni in tretji "ekonom" povračanje blagostanja, in da je kriza že dosegla svoj višek. Toda magnatje, kadar so med seboj, ne skrivajo več svojih skrbi. Z nobenimi inžekcijami ne morejo ozdraviti svojega ekonomskega sistema. S strahom ugotavljajo, da je kapitalistični red po vsem svetu res v velikem neredu.

Nad šest milijonov delavcev v tej deželi je nezaposlenih. Milijone drugih zasluži komaj za najpotrebnejšo hrano. Nakupna moč delavcev in farmerjev nevzdržna pada. V deželi, kjer je vsega preveč, propada vsled pomanjkanja stotisoče ljudi.

Sloves industrialnih "kapitanov" hitro splahnil

Kaj se je zgodilo z velikimi industrialnimi kapitanji, katerim so listi peli slavo vse doslej kot graditeljem veličine Zed. držav, da ne morejo potegniti svoje ladje iz blata? Kako to, da so v dobrem letu pognali deželo iz velike namišljene prosperitete in špekulacijske orgije, v katerih je že skoro vsakdo iskal velikih dobičkov in bogastva, v razmere, v katerih milijoni nimajo niti toliko hrane, da bi jim enkrat na dan utešila glad?

Kako to, da je veliki inženir, za katerega se je leta 1928 pehalo milijone delavcev, kar naenkrat izgubil svojo inženirsko spretnost? Kako se je moglo takemu geniju, o katerem so nam pravili v kampanji nešteta čuda, primeriti, da se mu je lokomotiva prosperitete spremenila v ogromen valjar mizerije?

Kapitalizem na svoji bolniški postelji je celo brutalnejši in izkorišča delavca pri delu še veliko bolj, kakor ga je, dokler se je še lahko sprehajal brez palice. Stotisočnim delavcem plačuje od \$10 do \$20 na teden. Delavkam na jugu daje od \$3 do \$8 tedenske plače. Unijski voditelji so kmalu po nastali depresiji predsedniku Hooverju častno obljubili, da ne bodo zahtevali povišanje plač za organizirano delavstvo, kapitalisti pa so enako častno obljubili, da plač ne bodo zniževali. A že ko so to obljubili, je bilo zniževanje v teku in ni še končano. Zniževali jih bodo in naganjali delavce, dokler se proletarske množice ne zganejo in zavedo svoje moči.

Slepomišenje je končana igra, ako delavstvo hoče

Kdor ni slep, vidi in razume, da sistem kakšen je, nima nikake pravice do življenja. Krivično in glupo je, da bi množice strdale, medtem pa uničujejo odvisne zaloge živil elementi, ker lastniki ne najdejo trga zanje. Trg je TUKAJ, toda treba je izdreti sistem, ki živi radi profita, in kateremu je profit VSE in ljudski interesi 99. briga.

Krivično in glupo je, da se zaposlene delavce pri delu naganja in se jim dan za dnem izsesava zadnje srage moči, pred vrati tovarov in rudniki pa je milijone brezposelnih.

Krivično in glupo je, da ima vlada stotine milijonov za armado in vojno mornarico, pa ničesar za nezaposlene delavce! Kako to, da vlada, ki v slučaju vojne lahko dobi milijarde, nima zdaj niti par sto milijonov, ki bi jih porabila v pomoč bednim?

Delavci brez "delavskih prijateljev"

Delavci čutijo krivice. Tlačijo jih peza ulice in ceste, po katerih teka da bi našli delo. Zaposleni delavci hočejo (Nadaljevanje na 3. strani.)

SLIKA Z BOJIŠČA V KENTUCKYJU

V pregovornih okrožjih v Kentuckyju so delavci v suženjskih razmerah, ki so se v tej depresiji še posebno poslabšale. V več kampah je prišlo do spopadov, katerih posledica so bili umori in poškodbe. Na tej sliki so policijski uradniki mesteca Evarts. Miliciniki so jih aretirali, ker so obdolženi umorov. Obtožnica pravi, da so iz zasede streljali v avto, v katerem so ubili dva deputija, enega rudarja in klerka. Na sliki so z leve na desno policijski šef Asa Cusick, mestni klerk Joe Cawood in pomožni policijski šef Al Benson. Vsi trije zatrjujejo, da so izgrede in umore povzročili kompanijski agentje. Nad kampami je po spopadih zavlada državna milica.

NIKJER TOLIKO SMRTNIH PONESREČB KOT V ZEDIN. DRŽAVAH

Kolesa industrije ter avtomobili so vzeli lansko leto glasom statistike National Safety koncilu okrog 99,000 življenj. Od teh jih je bilo 33,000 ubitih v avtomobilskih nezgodah.

Škoda na vzetih življenjih ter v telesnih poškodbah znaša, računano gmočno, tri milijarde dolarjev, kakor navaja ista statistika. Smrtne slučaji v avtomobilskih nezgodah so od prejšnjega leta narasli 5 odstotkov, od leta 1913 pa 500 odstotkov. Nobena industrialna dežela na svetu nima tolikšen odstotek avtomobilskih nezgod in ponesrečb v industriji kot se jih dogaja v Zed. državah.

Socialistični volilni uspeh v Los Angelesu

V Los Angelesu je socialistična stranka v preteklih par letih zelo napredovala in zopet postala politična sila. Izdaja tudi svoj list New Era. Voditelj losangelske soc. stranke je Wm. Busick. V svojem okraju je kandidiral za mestnega odbornika, in dobil pri volitvah, ki so se vršile meseca maja, 1,188 glasov. Njegov tekmeček, ki je kandidiral na kapitalistični platformi, jih je dobil 1,900 in zmagal. Komunistični kandidat v istem okraju jih je dobil 199, ali skoro tisoč manj kot socialisti, dasi je ta okraj smatran za komunistično trdnjavo. Socialisti so imeli kandidate v vseh okrajih, komunisti pa samo v enem.

CENIK KNJIG
PRIROČEN V TEJ
ŠTEVILKI NA
7. STRANI!

Naročite knjige iz
PROLETARCEVE
KNJIGARNE

PROPAGANDA PROTI JUGOSLAVIJI V SVETOVNEM TISKU IN VZROKI

Mednarodni odbor za obrambo političnih jetnikov in narodnostnih manjšin poslal spomenico Pitamicu

Razen Tolske in Italije vzbujajo v svetovnem časopisju največ pozornosti jugoslovanska diktatura. Deloma podpirajo Jugoslaviji sovražno propagando dežele, ki imajo interes v tem, največ povoda pa daje Jugoslavija sama s svojimi balkanskimi metodami v preganjanju političnih jetnikov, cenzuriranju tiska in v reguliranju vsakojakega udejstvovanja v državi.

Nedavno se je obrnil na svetovno javno mnenje zoper jugoslovansko diktaturo sloviti nemški učenjak in pacifist Albert Einstein, ki zaeno z mnogimi drugimi dolži jugoslovansko vlado odgovornim za zločin nad hrvatskim profesorjem Milanom Suflajem, ki je bil 18. maja na zagrebški ulici zavrato napaden in umorjen.

Na jugoslovanskega poslanika L. Pitamica v Washingtonu pa je poslal spomenico International Committee for Political Prisoners, katero so podpisali med drugimi Roger N. Baldwin, Arthur Garfield Hays in E. C. Lindeman, ki so vsi trije tudi civilne osebnosti v American Civil Liberties Union. Slično spomenico je poslala vlada v Beograd Francoska liga za pravice človeka.

V obeh dokumentih se naglašata zatiranje hrvatskega in macedonskega nacionalističnega gibanja v Jugoslaviji. Po zatrdilu tega proglasa je v jugoslovanskih ječah tisoče hrvatskih in macedonskih nacionalistov ter drugih političnih jetnikov. Stotine, ako ne tisoče, je bilo že ubitih, pravi proglas. Vlada teroristična organizacija Mlada Jugoslavija, ki ima vladno podporo, mori opozicijske, jih fizično napada in žali, ker je tendenca režima zadušiti opozicijo z vsemi možnimi sredstvi, ta pa se ne sme braniti.

Dr. Pitamic je na ene obdolitve odgovoril; npr., on zanika, da bi bila vlada kaj kriva

GLAVNO MESTO AMERIŠKE UNIJE POPLAVIL "KRIMINALNI VAL"

Tudi Washington, glavno mesto Zed. držav, je dobil svoj "crime wave". Dasi je pod direktno vlado kongresa, in ne kake "politične mašine" kot Chicago in New York, so tudi tam dobili nižinski tipi močna oporišča ter si zgradili velik biznis nelegalnih poklicov. Posamezni konkurenčni karteli so si vsled nesoglasij pri delitvi plena in trga napovedali boj, v katerih odločujejo moralne metode. V dobrem tednu se je dogodilo med njimi sedem umorov. Predsednik Hoover je še pred letom dni zahteval od uprave, da mora postati Washington v vsakem oziru vzor mesto, zdaj pa tak škandal. Capone v Chicagu se lahko smeje, gospodje kongresniki in v Hooverjevi administraciji pa si praskajo glave. Kot običajno, kadar nastane vojna med nižinskimi elementi, pridejo v časopise vesti o graftu, velikih podkupninah, o "zvezah" med zločinci in "višjimi krogi" ter take nečedne stvari, ki zdaj postavljajo "vzorni Washington" sporedno z drugimi ameriškinimi mesti, katere je poplavljal "kriminalni val".

Kapitalizem in ženske

V Illinoisu se unije ter delavske ženske organizacije že dolgo prizadevajo spraviti skozi zbornico predloga, ki bi doletela maksimalni delavnik 8 ur na dan za ženske. Proti predlogu so tiste ženske organizacije, ki uživajo podporo korporacij, in zveza tovarnarjev. Pravijo, da ako se ženskam prepove delati več kot osem ur na dan, se jim s tem krati svoboda, ki jim je garantirana v ustavi, zato že v naprej prerokujejo, da bo tako postavlo, če jo legislatura sprejme, sodišče proglasilo neustavnim. Senatni odbor je predlog že v toliko spremembi, da se bi postavila takala le tovarniških delavk, ne pa v hotelih, trgovinah in restavracijah. Sreča za kapitaliste, da imajo sodišče, ki lahko z eno potezo razveljavi ljudsko voljo. To pa se bo dogajalo le dotlej, ko se ljudstvo spametuje in bo poskrbelo, da pridejo za sodnike ljudje, katerim bodo želje večine ljudstva postavljene pa "protiustavnost".

PAPEŽ JE PROTI SVOBODI CERKVA NA ŠPANSKEM

Republika proglasila svobodo vseh ver v Spaniji. Vatikan protestira. Napetost med cerkvijo na eni ter vlado in republikanci na drugi raste.

Vladni proglas, da so od dne 22. maja naprej vse vere v Spaniji enakopravne, je zadela katoliško cerkev kakor curek mrzle vode. Saj je bila rimska cerkev na Španskem skozi stoletja takorekoč absolutna gospodarica dežele. Bila je važen del državnega aparata in državna cerkev, katero niso smeli učitelji in vladni uradniki v ničemer kritizirati.

Vatikan se je v tem boju odločil, da poskusi z vojno, kakor jo je podvzel z svojo cerkvijo pred nekaj leti proti mehiški vladi. Računa na ignorančnost kmetijskega ljudstva, med katerim ima še veliko moč, in na druge nepravilnosti, ki jih lahko povzroči republiki cerkev s svojimi intrigami. Treba je namreč upoštevati, da je katoliška cerkev posestnica ene tretjine vsega bogastva v Spaniji. Vlada bi ga ji v celoti zaplenila, toda bi prišla pri tem v nepravilne ne le med vernim ljudstvom, nego bržkone tudi z ameriško vlado, ki zelo nasprotuje takozvanemu zaplenjevanju "privatne lastnine". Španski primat kardinal Segura, velik prijatelj Alfonza in navdušen monarhist, je zdaj v Rimu, kjer bo svetovalec pri papeževi "vaticanski vladi". Časnikom poročevalcem je dejal, da je prišel v Rim "moliti za nesrečno Spanijo".

Pozen bojovni poziv

Ameriška delavska federacija poziva delavstvo, naj se upre zniževanju plač, če potrebno, tudi s stavko. Federacija je prišla s tem apelom zelo pozno, ker so plače v skoro vseh obratih že znižane.

Vlada za militarizem

Za militarizem bo porabila ameriška vlada letos \$689,000,000, za javna dela, pri katerih naj bi dobili zaslužek brezposelni, pa le \$150,000,000.

EKSPLOZIJA UBILO 45 DELAVCEV

V Rio de Janeiru v Braziliji se je v mornaričnem laboratoriju (kemistična tovarna) dogodila eksplozija, v kateri je bilo ubitih okrog 45 delavcev in več sto ranjenih. Kakšen učinek je imela razstrelba tudi na poslopje, pokazuje ta slika.

Glasovi iz Našega Gibanja

Z AGITACIJE V SHEBOYGANU

Sheboygan, Wis. — Dne 18. maja smo z delom v Sheboyganu končali in odšel sem spet proti Milwaukeeju. Z uspehom agitacije v Sheboyganu sem zelo zadovoljen, četudi nisem dosegel kvote sto naročnikov, katero sem si bil določil. Rečem pa, da bi do tega cilja prišel, ako-ako ne bi trla ljudi depresija. Ni zasluska, treba je poseči po prihrankih, kdor jih ima, in tako ljudje obračajo svoje cente, da jim čimveč zaležejo v boju za preživljanje.

"Proletarce" je v Sheboyganu spet precej razširjen list. Upam, da bodo sodržugi skrbeli, da se to število naročnikov trajno ohrani, in da dobe od časa do časa še kaj novih.

Klub JSZ. je imeli dva sestanka, poslednjega dne 18. maja ob precejšnjem posetu sodrugov in sodružic. Imeli smo živahne razprave in uverjen sem, da bodo člani in članice v bodoče v svojih aktivnostih živahnješi. Žele tudi, da se proti jeseni aranžira govorniška tura, na kateri bi nastopala sodružica Anna P. Krasna. Isto žele v Milwaukeeju in v La Sallskem okrožju, kjer sem bil pred tedni na agitaciji.

Imena sodelavcev v Sheboyganu sem večinoma že omenil v prejšnjih dopisih. Rečem ponovno to, da naklonjenost sodrugov zunanemu agitatorju ni samo v vzpodbudo, nego se s takim sodelovanjem omogočijo tudi večji uspehi. Med drugimi so me vodili okrog rojakov John Resnik, Fr. Stih, Anton Simons, sodruga Nagode, in Spendal ter Leo Milostnik, deloma pa tudi več drugih. Leo Milostnik mi je bil ob raznih prilikah v izdatno pomoč.

Svoj stan sem imel pri Debevcovi družini. Mrs. je skrbela, da sem bil vedno dobro postrežen, in ko sem ob odhodu vprašal za račun, sta odklonila vsako odškodnino. Hvala jima. Gostoljubnost sem našel istotako pri Milostnikovih, Stihovih in povsod, kjer sem se kaj časa zamudil.

Zaslugek v Sheboyganu? V normalnih časih je različen, zdaj pa je nizek povsod. Delajo po dva do 3 dni na teden in zaslužijo do \$10 na teden, eni le po dolar na dan. V hišah rojakov naletite na razne slovenske liste. Odstotek takih rojakov, ki jih čitanje veseli, do menda tolikšen kakor po drugih večjih naselbinah. Cerkven vpliv je tu večji nego npr. v Milwaukeeju, toda tudi industrialne razmere so tukaj, kot se mi zdi, cerkvi bolj v prilog kakor pa v Milwaukeeju.

Pri romanju od rojaka do rojaka človek čuje vse sorte argumente, zakaj to, in čemu ono, ampak kaknega sovražnega odpora proti Proletarcu nisem našel. Večinoma ga smatrajo za dober list, ali denarja ni, da bi ga naročili, ali pa imajo "že preveč drugih listov" itd. V enih družinah so moški, v drugih ženske tista "opozicija", ki sabotira naročitev. Npr. "No, žena, ako ga ti hočeš, pa ga naroči; jaz ne čitam!" In nato ona: "No, če ti ne bereš, zakaj pa naj bi si ga jaz naročila? Le naroči ga ti, če hočeš!"

Se kjer sem bil, mi pripovedujejo, da jim ugaja roman "Sužnji krvi", ki izhaja v Pro-

letarcu. Take povesti so za razširjenje lista in njegovo privlačnost priporočljive.

Morda se vam bo čudno zdelo, če rečem, da mi je v agitaciji pomagal tukajšnji župnik J. Černe. S svojim nastopom na pokopališču ob priliki pogreba pokojnega Antona Prislada, se je ljudem zelo zameril. Prepovedal je namreč predstavnikom društev imeti nagrobne govore na pokopališču. Ker je to svojo naredbo siloma izvršil, je naravno, da je nastalo precej razburjenja radi tega, posebno še med članstvom SNPJ. In tako sem po tem incidentu dobil naročnike tudi v tistih hišah, v kateri so me ob mojem prvem posetu vljudo odpravili z raznimi izgovori, ne da bi se naročili. Omenjeni je bil član SNPJ., JPZ Sloga in JSKJ. Rekli so, da bo župnik Černe svoje stališče razložil v pridigi v nedeljo 17. maja. Kot vester reporter sem ga šel poslušati. Dejal je, da na katoliškem pokopališču odborniki SNPJ. in drugih svobodomiselnih društev ne bodo delali svoje propagande. Če hočejo imeti svoje nagovore umrlim članom, naj jih imajo v hiši ob krsti. Na pokopališču pa jih ne bodo — ne na katoliškem, in basta!

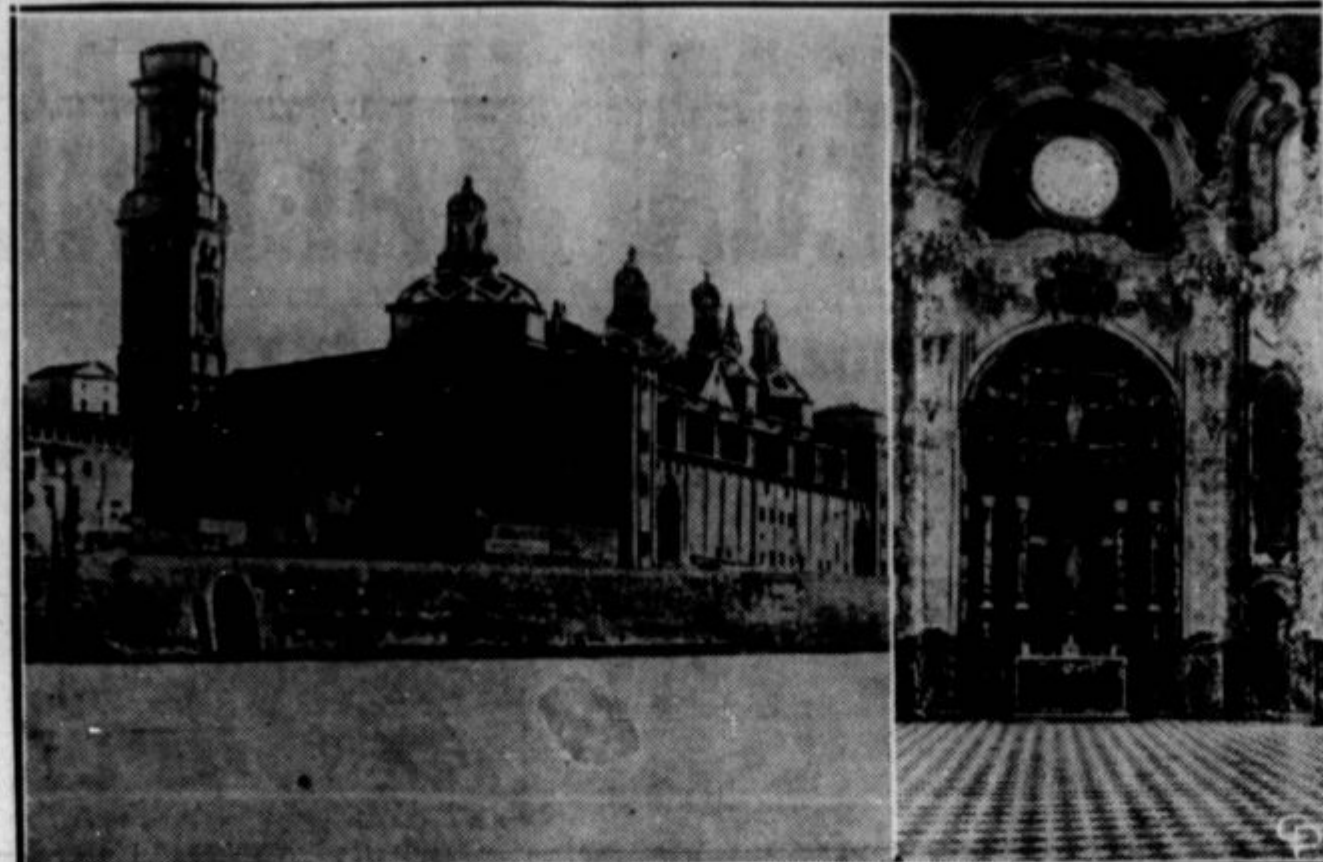
Druš. 344 SNPJ. je imelo sejo 16. maja, na kateri so obravnavali o tej aferi. Eni člani so mi rekli, da so za tožbo proti župniku, toda jaz dvomim, da bi mogli kaj posebnega doseči. Ako se člana teh društev pokoplje na pokopališču, na katerem je gospodarica cerkev, jo legalno ne bodo prisilili, da bi jim dovolila imeti nagrobne govore. Treba je torej, da Sheboyganski rojaki slede tistim naselbinam, v katerih se civilni pogrebi množijo, pa se bo potem tudi župnik omehčal ter postal bolj tolerant. Ali pa še bolj pojevit. Černe je svoje sorte "gavnar". Več o tej aferi pišem v posebnem dopisu, ki bi bil moral biti objavljen v prejšnji številki, pa menda ni bilo zanj prostora.

Župnik se je jezil v pridigi radi dveh robatih anonimnih pisem, ki jih je prejel vsled svojega postopanja. Bil je hud, ker pisca nista imela poguma, da se bi podpisala.

Jaz priporočam rojakom, da naj bodo v vsakem boju odkriti. In še posebno mora biti boj proti nazadnjaštvu in vnanu, kar škoduje napredku delavskega razreda, odkrita borba. Jaz sem se uveril, da če bi prišel v Sheboygansko faro še en Černe, in če bi napredni ljudje priložnosti izrabili, bi si kmalu zgradili močno napredno delavsko gibanje z neprostovoljno pomočjo takih duhnikov. Samo bati se jih nikar!

V soboto 16. maja sem se peljal s sodrugoma Debevcem in Sepičem ter njunima soprogama v Kiel, Wis. k rojaku Mikliču, kjer smo bili zelo prijazno sprejeti in postreženi. On je naš dober somišljenik. Takoj je plačal naročnino in prispeval \$1 v Proletarčev tiskovni fond. Ima lepo domačijo, plesni paviljon in pikniški vrt. Depresija se njegovega prostora ni ognila, kajti čuti jo vsakdo. Njegova žena je predlagala, da naj nas pelje po

CERKEV V ŠPANJI SE BORI Z REPUBLIKO

Vsemogočnost katoliške cerkve v Španiji je po strmogavljenju monarhije splahnela, čemur se ne bo lahko privadila. Bila je desna roka dinastije. Duhovščina je reakcionarna in njena tradicionalna politika je držati ljudstvo v nevednosti. V tem oziru je šla do skrajnosti, kar ji koncem konca zelo škoduje. Med prvimi je nastopil zoper republiko kardinal Segura, vsled česar mu je vlada namignila, da naj zapusti deželo z lepa, ako noče biti nasilno izgnan. Razen Sigure so začeli z otvorjeno opozicijo proti republiku mnogi drugi višji duhovniki, kar je izzvalo srd ljudstva, ki si je dalo duška z demonstracijami proti klerikalizmu. Mnogo cerkva, samostanov in drugih cerkvenih poslopij je bilo tekom teh izgrediv zažganih. Katoliška cerkev v Španiji poseduje ogromne kose zemlje in dominira tudi nad bančnim in industrialnim kapitalom. Tretjina vsega bogastva v Španiji je last katoliške cerkve. Na sliki na levi je cerkev Notre Dame del Pilar v Saragossi in na desni kartuzijanski samostan v Granadi.

meštu, in predlog je bil sprejet. Kiel je lepo mestce z nad 1,800 prebivalci, ki so sami Nemci. Miklič in njegova družina so edini Slovenci med njimi. Miklič nas je vozil 50 milj na uro. Bili smo kmalu v drugem prijaznem mestecu, New Holstein, ki ima do 1,300 stanovnikov. Ustavimo in Miklič mi izda veselo skrivnost: "Tukaj moramo dobiti enega novega naročnika." Vstopimo in me predstavi Fred Tomanu, ki nas prijazno sprejme. Oplaknili smo si grla, nato pa sem Tomanu zaupal, da agitiram za Proletarca in ga vprašal, če se bi naročil. "To je mogoče," je odvrnil. "Bil sem nanj že naročen," je pojasnil. Zdaj je zopet, torej vse v rdu. Razkazal je nam svoje prostore ter pototil, da ima ženo bolno. Prišla je ravno iz bolnišnice, kjer so jo operirali. On je zgovoren, priazen človek, ki se zanima za druge kraje in naše ljudi v njih.

Nazaj grede smo se peljali skozi Kohler pri Sheboyganu, kjer so velike Kohlerjeve tovarne za kopalne banje in podobno opremo. Kohler je multimilijonar in bil je do prošlih volitev governor države Wisconsin. Porazil ga je vzlic njegovim milijonom mladi La Follette. Kohler je čedno delavsko selišče, res lepo planirano. Tu di tovarna izgleda, na zunaj okrožena s pomladnim zelenjem, kot kraj, kjer se da delati in živeti. Ali kar se zdi očem od daleč, in kakor je v resnici, je velika razlika. Dela v Kohlerjevih tovarnah niso le silno naporna, nego skrajno ne zdrava. Praviijo, da dočakajo njegovi delavci ne več kot 45 do 50 let. Lastnik Kohler je diktator v svojem kraljestvu. V njegovi tovarniški naselbini ne smejo prebivalci imeti nobenih živali razen mačk, dasi je zemlje v izobilju. Mačke dovoli, ker uničujejo miši in podgane. Pri ogledovanju Sheboygana in okolice se me peljali tudi na

slovensko katoliško pokopališče, na katerem se je dogodil prej omenjeni incident s svojimi posledicami, ki bodo še dolgo predmet spora med župnikom in društvi. Napravili smo precej pota, nato pa šli k Antonu Zormanu, kjer smo kmalu ljali o raznih problemih pozno v večer. Naj pri tem omenim, da je tudi soproga s. Zorman prišla nedavno iz bolnišnice kjer je bila operirana. Upam, da kmalu okreva.

Klubov sestanek 18. maja je bil zaključno poglavje moje ture v tem mestu. Sodelovale so v razpravah tudi sodružice in somišljenica Frances Skube. Obljubile so delavskemu gibanju svojo pomoč. Sodrugji in sodružice, skrbite, da bodo vse klubove seje tako živahne, pa boste napravili iz svojega kluba eno najjačjih postojank JSZ.

Poslovil sem se od prijaznih ljudi, med katerimi sem bil kakor doma, hvaležen jim za sodelovanje. Upam, da mi bo dana še prilike priti mednje.

Anton Vičič.

Konferenca J. S. Z. v Chicagu 30. maja

Chicago, Ill. — Na konferenco soc. klubov in društev Prosvetne matice z delokrogom v čikaškem, milwauškem, waueganskem in sheboyganskem okrožju so vabljene ne le zastopniki, nego tudi vsi drugi sodrugji in somišljeniki. Zvečer pa se bo razvila domača in plesna zabava.

Kraj zborovanja: Lawndale Masonic Temple, S. Millard Ave., vogal 23. ceste. Je le pol bloka, vzhodno od Lawndale Ave., in tri bloke severno po Millard Ave. od Proletarčevega urada. Izrežite si ta dopis, ako vam ni prostor znan, da boste dvorano lažje našli. Vhod v zborovalno dvorano je s 23. ceste.

Udeleženci bodo dobili kosilo v dvorani, istotako večerjo. Pričetek zborovanja ob 10. dopoldne. Prosimo, pridite točno!

Do sobote 23. maja so priglasile zastopnike sledeče organizacije:

Klub št. 1, Frank Alesh, Joško Oven, John Rak. Mladinski odsek kluba št. 1, Katherine Beuk.

Klub št. 37, Milwaukee, Joe Radelj.

Klub št. 232, Sheboygan, Frank Nagode.

Klub št. 45, Waukegan, Vincent Pink.

Čitalnica Slov. nar. doma, Waukegan, Frank Velkovrh.

Druš. št. 1 SNPJ., Peter Bernik, Frank Zaitz.

Druš. št. 14 SNPJ., Waukegan, Stefan Štefanc.

Druš. št. 102 SNPJ., Mary Udovich, Angeline Zaitz.

Št. 192 SNPJ., Milwaukee, Mary Oven, Mary Mihelčič.

Druš. št. 559 SNPJ., Chicago, John Kopach, John Rak.

Kratka poročila bodo imeli sledeči sodrugji:

Anton Garden o delu konferenčne organizacije illinoiskega-wisconsinskega distrikta.

Chas. Pogorelec o aktivnostih v JSZ.

Anton Vičič o agitaciji za Proletarca.

Frank Zaitz o akciji za zgraditev doma JSZ.

Peter Bernik o kulturnih aktivnostih klubov JSZ.

A. Garden o socialni zakonodaji.

Donald J. Lotrich o angleških odsekih v klubih JSZ.

Dopoldanska seja bo končana ob 12:30. Popoldanska se prične ob 1:15. Počitek pa bo udeležencem zabava zvečer.

Kdor zunanji udeležencev želi v soboto večer prenočišče v Chicagu, naj sporoči tajniku Konferenca, katerega naslov je spodaj.

Sodrugji v Chicagu in drugod, posetite to zborovanje kot gostje. Povabite na zabavo zvečer vse svoje prijatelje in znance. Uspeh takih prireditvev je v vaših rokah.

Za vsa pojasnila in sporočila se obrnite na tajnika Konferenca JSZ. na naslov, Anton Garden, 2315 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Vstopnina zvečer na domačo zabavo je samo 35c. Igral bo John Kochevarjev orkester. Na zborovanje in zvečer na veselico ste vsi dobro došli! — P. O.

Zahvala

Imperial, Pa. — Veselica kluba št. 31 JSZ. 9. maja je dobro izpadla. Zahvaljujemo se za naklonjenost posebno Moonrunanom, ki so bili številno zastopani na naši prvi prireditvi, dalje Jakob Ambrožič in njegovevemu orkestru, ki je veliko pripomogel do tako lepega uspeha. Tudi gmotno je rezultat vzlic slabim razmeram zadovoljiv, ker smo napravili \$27.26 prebitka.

Klub JSZ povoljno napreduje. Na vsaki redni seji dobimo enega ali dva nova sodruga ter sodružice. Kdor še ni v klubu

in se zaveda, da je moč delavstva le v organizaciji, naj pristopi na prihodnji klubovi seji, ki bo v nedeljo 7. junija ob 2. popoldne v S. nar. domu. — Frank Avgustin.

Naše gibanje v Detroitu

Detroit, Mich. — V nedeljo 10. maja je angleško poslujoči odsek kluba št. 114 JSZ aranžiral predavanje, na katerem je nastopila naša odlična govornica in pisateljica s. Anna P. Krasna iz Parkhilla, Pa. Predmet "Zakaj naj se mladina udejstvuje v socialističnem gibanju" je zelo dobro obdelala. Poleg brezposelnosti in gnolobe vladajočih strank, se je dotaknila tudi korumpiranega šolskega sistema, ki s svojo kvarno vzgojo odvrca mladino od resnih delavskih problemov. Apelirala je na matere, da one po možnosti vzgajajo mladino v modernem duhu razredne zavesti, dokler ne reformiramo naših šol. Mrs. Krasna je zelo simpatična osebnost — beseda ji teče gladko in dasi še mlada vendar poseduje silno bogate življenske izkušnje. Našim organizacijam po ostalih naselbinah jo toplo priporočamo.

Na operni predstavi pev. zbor "Svoboda" so gostovali člani in simpatičarji klubove "Zarje" iz Clevelanda. Bilo jih je cela armada in vsi veselo razpoloženi. Med njimi smo opazili stare "mačke" preizkušene v ognju, kakor tudi številni naraščaj, ki mnogo obeta.

Zarjani so danes jačji in aktivnejši kot kdaj prej. Nahajajo se zopet v strelnih jarkih; borba z odpadniki jih je očitno tesneje združila in ker imajo javnost na svoji strani, jim je napredek zagotovljen. Fantje zaslužijo vso moralno in gmotno podporo pri napredno orientiranemu delavstvu v njih boju za svoje pravice. Njihov nastop na odrju je izzval pri avdijenci silen aplavz — mogoče je zadonela delavska pesen "Svoboda", njej so pa sledile popularne narodne skladbe, ki so se končale z "Internacionala". Detroitška javnost je "Zarji" zelo hvaležna za naklonjenost.

Prošla sezona je bila pač najproduktivnejša v kulturnem in vzgojevalnem smislu. Balanca je zlasti v moralnem oziru zelo zadovoljiva. Socialistična klubasta s svojimi kulturnimi odseki doživela silen razmah in si ustvarila stalno avdijenco, ki zelo inteligentno presoja dogodke na odrju. Dramski odsek nam je podal par dobro naštudiranih dramskih del boljše kvalitete z dovršeno odrsko tehniko. Ta odsek razpolaga z dobri diletanti, ki so kos tudi globoko zamišljenim dramskimi deli. Pevski zbor "Svoboda" je poleg koncerta absolutno tudi lahko opero, kar znači, da ima pogoje za življenje. Fantje pri "Svobodi" se mnogo

žrtvujejo. V Detroitu so merodajen činitelj na pevskem polju. Njihova prva predstava v bodoči sezoni bo "Rodoljub iz Amerike". Značilen pojav je tudi angleško poslujoči odsek kluba št. 114 JSZ. V njej se udejstvujejo zelo energični člani, ki orjejo ledino med turojno mladino, katera je logična naslednica naše politične in kulturne dedščine. V prošli sezoni so aranžirali par dobro uspelih varietnih programov ter več shodov vzgojevalnega značaja — na njih sejah se pa vrše debate in diskuzije, ki bi delale čast starejšim članom.

Kluba sta v prošli sezoni aranžirala dve zanimivi debati med svojim članstvom in sicer "Socializem in kapitalizem" in pa "Socializem in komunizem". Članstvo se za slične debate zelo zanima, ker razčistijo pojme v perečih vprašanjih in navajajo članstvo inteligentno presojati svetovne dogodke. Proslava prvega majnika od strani klubov se je vršila zelo impozantno ob številni udeležbi. Po zakuski so se razvili govori — "Svoboda" je pa nastopila s par revolucionarnimi skladbami, fantje od Six Mile Broadcasting Corp. so pa poskrbeli, da smo se prav pošteno zavrteli.

Slovenski narodni dom prireditel 30. maja banket v Victor dvorani. Vstopnina za moške je samo \$1.00, za ženske pa 50c. Ker je S. N. D. življenskega pomena za našo naselbino, odnosno društva, je v interesu vseh Slovencev, da se tega banketa udeležijo in s tem pokažejo zavest kot člani kulturnega naroda. Po banketu bo ples in prosta zabava.

Frank Česen.

Poziv na konferenco v Imperialu

MOON RUN, PA. — Soc. klube ter društva Prosvetne matice JSZ. v zapadni Pennsylvaniji s tem obveščamo, da se te tedne vrše volitive zastopnikov za konferenco, ki se bo vršila v nedeljo 28. junija na Imperialu v Slov. nar. domu Prične se ob 10. dopoldne. Potrebno je, da so zastopani na tem zborovanju vsi soc. klubi ter društva Prosvetne matice. Vabimo tudi tista društva, ki zdaj še niso včlanjena v tej ustanovi, da se pridružijo.

Ako se slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo v zapadni Penni združi pod okriljem te konference, bo samo na sebi velika sila v političnih bojih in uspešna organizacija na prosvetnem polju.

Dnevni red konference bo zelo važen. Časi so resni in pred nami je mnogo problemov, o katerih bo treba razpravljati. Kdorkoli ima kake sugestije k temu zborovanju, naj jih sporoči v Proletarcu. Vsi pa delujmo na to, da bo udeležba velika in da bo ta zveza klubov in naprednih društev postala še jačja. Jacob Ambrožič.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

CHICAGO
V soboto 30. maja zvečer
po konferenci JSZ.

DOMAČA ZABAVA V PRID KONFERENCI

v Lawndale Masonic Temple,
vogal S. Millard in 23rd St. Vhod s 23th St.
VSTOPNINA 35c.

Igra John Kochevarjev orkester.
Sodrugji in somišljeniki, pridite vsi!

KDOR JE ZA SVOJ RAZRED, NE SLUŽI SOVRAŽNIKOM

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dijo mukoma na naporno delo za zmanjšano plačo. Kongres in legislature pa izgubljajo čas z brezplodnimi debatami in s počitnicami za site poslance. Delavci apelirajo nanje za pomoč — na tiste poslance, katere so sami izvolili. Toda zakonodajalci v ameriških zbornicah niso ljudski zastopniki, nego hlapci kapitala.

Polagoma je med široke ljudske množice vendar prodrla spoznanje, da republikanska in demokratska nista stranki "ljudstva za ljudstvo", nego političen aparat kapitalizma za varanje delavcev.

Če bi delavci pravočasno razumeli, kaj jih čaka

Socialisti so ljudstvu to resnico predočevali več desetletij, večinoma brez uspeha. Kapitalizem je s svojim razširjenim časopisjem, v kino-glediščih, z radio-postajami in drugimi sredstvi z lahka dušil socialistično agitacijo, ki je apelirala na razum delavcev. Neuki ameriški proletariat je rajše verjel propagandistom velekapitala in namesto, da se bi delavci organizirali politično v svoji stranki, so socialisti celo zasovražili, ker so jih tako naučili agentje vse-mogočnega profitorskega sistema.

Ta profitorski sistem je zdaj neozdravljivo bolan in delavci si manejo oči ter vprašujejo, kaj se je dogodilo, in kako to, da so tako nagloma porušene vse pravljice o svilenih srjajah, bančnih vlogah, in o delnicah, s katerimi vsakdo lahko obogati.

Delavci, zdaj, ko imate vso resnico na dlani, ko so razmere same potrdile pravilnost socialističnega tolmačenja sedanega gospodarskega reda, zdaj je čas, da se ločite od političnih strank svojih gospodarjev ter postanete bojovník za ljudske koristi v socialistični stranki.

Proletariat ima samo en izhod iz mizerije

Jamranje je brezumno, kritiziranje vas ne privede nikamor. Organizacija šteje! Poučite se o njeni važnosti, poglabite se v naš program, vrzite od sebe brezbržnost in postanite borec! Delavski razred vas kliče! Jugoslovanska socialistična zveza vas kliče v socialistično stranko! Razum sam vam dopoveduje, da ste storili veliko napako, ker ste toliko let dopustili, da so se igrali z vami političarji republikanske-demokratske stranke in pri tem kovali samo zakone, ki služijo njegovemu veličanstvu kapitalizmu. Doli s tem veličanstvom! Stopite v vrste razrednih tovarišev, ki se bore za uničenje mrhovine kapitalizma in za nov ekonomski red — socializem!

Iz Johnstowna, Pa.

Na priporočilo direktorja Slov. del. doma Lorain Boro se je na Moxhamu ustanovil politični klub. Rojak Martin Ključevšek poroča o tem v Prosveti z dne 18. maja. Sodeč po tem poročilu, je namen te nove organizacije dober, toda njena ustava pa se glasi, kot da bi bile Z. D. v vojni. Da "bomo spoštovali ustavo Z. D. ter v potrebi branili njeno neodvisnost", smo obljubili, ko smo dobili državljansko pravico, torej čemu je treba še posebej taki organizaciji naglašati to zaobljubo! Kolikor je meni znano iz društvenih sej, na katerih se je o tej organizaciji govorilo je bilo pojasnjevano, da se bo borila za delavske pravice. Najbolj priporočljivo je, da pri tem ostane, obrambo Z. D. pa prepusti Hooverju ter njegovi administraciji.

S stališča naprednega delavstva bi bilo vsekakor bolj razveseljivo, ko bi se bil ustanovil soc. klub in se pridružil k JSZ., katere je del ameriške soc.

stranke. Zadovoljni pa smo za enkrat lahko s tem, da se rojaki probujajo iz takozvane politične brezbržnosti. Uvidevajo, da je nekje nekaj narobe v tej družbi, in tako jih bo eno spoznanje vodilo k drugim in končno v socialistično organizacijo.

V soboto 16. maja smo imeli priliko videti igro "Vdova Rošinka", katero je vprizorilo žensko društvo. "Naša Sloga" št. 600 SNPJ. Take predstave so potrebne v teh časih, da imamo vsaj tu in tam vso priliko za smeh. Igra je vzela dosti truda in stroškov, zato je pozdraviti idejo, da bi se jo ponovilo na prireditvi društva. Friendly City na Franklinu. S tem bi bila dana prilika, da jo vidijo oni, ki na prvo predstavo niso mogli.

V nedeljo 17. maja smo prisostvovali zelo lepemu koncertnemu sporedu, ki nam ga je oskrbelo pev. društvo "Bled" v Slov. izob. domu na Franklinu. Imel je dve operetni enodejanki. Program je bil nad vse

BREZPOSELNI V COLUMBUSU

Na sliki je deputacija brezposelnih, ki je prišla iz raznih običajnih mest v Columbus, da apelira na vladno pomoč. Te vrste potovanja so se vršila že v vsaki krizi. To deputacijo so vodili clevelandski komunisti.

pričakovanje dober, vsaj kar se sodbe moje malenkosti tiče. Jaz še nisem imel prilike videti lepših prireditev te vrste med Slovenci. Igrokaz "Rožmarin" je segel z milino svojih melodij do srca vsem. "Snubači" pa so nas razposajeno razvedrili, da niti smeha nismo mogli premagati. "Bledu" smo hvaležni, ker je nam za tako malo odkupnino dal toliko duševnega užitka.

Pennsylvanski governor Pinchot našim Mellonom, Schwabom in njihovim hlapcem ni nič po volji. Na vse načine ga skušajo med ljudstvom diskreditirati. Johnstown Democrat z dne 19. maja piše, da so dobili Pinchota na svojo stran socialisti in da jim gre zelo na roko. Mislijo, da mu s tem škodujejo. Če ne bo strah s socialisti dovolj, ga bodo proglasili še za boljševika. Governor se je namreč zameril raznim mogočnim kompanijam, ker je deloval za odpravo Coal and Iron Police (kozakov). Cilj se mu sicer ni posrečil, ker je zbornica sklenila, da tiste čete še ostanejo. Pinchot deluje tudi proti tru-stu elektraren, plinaren ter drugih javnih naprav v privatni posesti, ker računajo odjemalcem previsoke cene. Pinchot hoče, da jih znižajo, in da se naprave, ki služijo splošnosti, podružabi. Ljudstvu je sporečil, da tega on sam ne more doseči, zato naj napravijo pritisk na mestne odbornike, župane in poslance. Zelo mnogo delata v zbornici v tem smislu oba socialistična poslanca, toda časopisje, katerega kontrolirajo privatni interesi, skuša, da čimmanj piše o tem. — J. L.

Listu v podporo

V. izkaz.
Detroit, Mich.: Nabrano na prvomajski proslavi klubov 114 in 115 JSZ \$11.80 (poslal Anton Jurca).
Andrew Semrov \$2, skupaj \$13.80.
Latrobe, Pa.: Del prebitka od vstopnine predavanja s Wm. Van Essena \$3.80 (poslala Mary Fradel).
Duluth, Minn.: John Kobi \$1.50.
Skupaj v tem izkazu \$19.10. Prejšnji izkaz \$78.95, skupaj \$98.05.

Stavka premogarjev v West Virginiji

Osage, W. Va. — Čitateljsem je morda še malo znano, da so med premogariji v West Virginiji živahne aktivnosti za zgraditev unije. Radi nezaupanja v UMW so tukajšnji rudarji zdaj v samostojni uniji, od kar se je tudi springfieldska UMW podala pod Lewisov krov.

Ne le, da se tu veliko deluje za unijo, nego so se rudarji izrekli tudi za odpor, čigar posledica je, da se je v tem okraju pričela 11. maja stavka. Ko to pišem, so stavkarji ustavili obrat v vseh premogovnikih tod okrog. Vzrok stavke je, ker so kompanije znižale plače rudarjem 20c na tono. Bila je beraška že prej, po tem znižanju pa bi delali takorekto zastoj, kar jim je nemogoče, ker bi jim tistih par centov, ki bi jih dobili, nikakor ne zadostovalo za preživljanje družine in sebe.

Rojakom priporočam, da ne prihajajo za delom v te kraje, kar bo stavka trajala morda precej časa. Premogariji imajo stavkovne straže vsepovsod v kempah Scott Run, Randall Creek, Morgantown itd.

Joseph Zeleznik.

Uspehi kluba št. 11 v Bridgeportu, O.

Bridgeport, O. — Prireditve kluba št. 11 JSZ. in njegovega pevskega zbora dne 16. maja na Boydsvillu je izpadla tako dobro, kot še nobena delavska prireditev v teku prošlih let. Udeležba je bila tolikšna, da smo bili res veselo iznenadeni. Nihče je ni pričakoval v takem številu.

Obe igri sta zadovoljili občinstvo, kar je pričal aplavz. Tudi deklamacije so bile dobro izvajane; Ver. Hribernik, ki je deklamiral slovensko pesem z angleškim naslovom "Oh, mister boss", je napravila velik vtis.

Po sporedu se je razvila velika plesna in prosta zabava, da je bilo veselo. To priča, da ima klub št. 11 s svojim pevskim odsekom veliko somišljenikov in prijateljev ne le tu nego blizu in daleč tod naokrog. Uspeh je bil velik v moralnem in gmotnem oziru.

Seja kluba in zbora mi je naložila, da se v imenu obeh zahvalim udeležencem in vsem drugim, ki so nam izkazali v kakršnemkoli oziru naklonjenost ter sodelovanje. Upamo, da nam prijaznost ohranite. Delovali bomo v bodoče kot dosedaj na agitacijskem in kulturnem polju in skrbeli bomo, da vas večkrat razvedrilo z raznovrstnimi sporedi.

Prihodnja klubova prireditve s sodelovanjem pevskega zbora bo piknik v nedeljo 21. junija na Boydsvillu. Vršil se bo na John Klepovih prostorih. Poskrbeli bomo primeren spored in drugo zabavo, da bomo za nekaj časa pozabili na prosperiteto, s katero je nas oblagodarnil veliki inženir Hoover. Omenjeni vrtil je nastop 16 za železniško prigo ob isti poti kot je dvorana,

Na pikniški kraj lahko pridete z avti, ker je na ravnini.

Kar se delavskih razmer tiče, je še vedno slabo, vzlic prerokovanjam, da se kmalu obrnejo na bolje. Obratuje samo en premogovnik dva dni v tednu, skoraj vsi v politiki vsled svojih personalnih nagibov. To so slabe strani, ki ne govorijo v prilog uspeha take federacije.

Toda dajmo se pomeniti, da spoznamo, ali je še kaj življenja med nami, ali pa smo že kakor čreda ovac, ki ne more brez pastirjev in gospodarjev nikamor. — M. M.

"Svaka sila do vremena," pravi Hrvat. Ni vrag, da se bi ljudstvo enkrat ne prebudilo! Saj pravijo, da se bo še celo kralj Matjaž zbudil, ki spi kot kanon že bogzna koliko sto let. V Ohio se je izreklo več odličnih progresivcev, med njimi profesorji in protestantovski duhovniki, za program socialistične stranke. Izvolili so poseben odbor, ki ima nalogo, da pripravi prihodnji soc. stranki rubriko na glasovnici, ali pa ustanovi novo stranko za Ohio, ki bi laglje prišla na glasovnico. Joseph W. Sherts, socialist in odvetnik po poklicu, je vodja tega odbora. — Joseph Snay.

Vprašanje lastnega doma

Chicago, Ill. — V petek 22. maja na seji kluba št. 1 se je vršila med drugimi daljša informativna razprava o akciji za dom JSZ., Proletarca, in kluba št. 1. Tajnik stavbinskega odseka S. Zaitz je podal poročilo o dosedanjem delu in poizvedovanjih ter dobre in slabe strani predloženih načrtov. Več sodrugov je v diskuziji izrazilo bojazan, da naš fond še ne zadostuje za gradnjo tolikšnega poslopja, kakor ga zamislija načrt, in naglašali, da v sedanjih depresiji ni upati na zadostne vire za pokrivanje obilicaj. Optimisti pa so seveda naglašali, da je akcija že zdaj izvedljiva pod pogoji, kakršni so predloženi. Ker na tej seji razprava vsled pozne ure ni bila končana, je bilo sklenjeno, da naj odborniki iščejo nadaljnje informacije, oziroma pogajanja, ob enem pa se jim nalaga, da skličejo izredno sejo, na kateri se bo razpravljalo edino o tem predmetu.

Na prošli seji se je nabralo v pomoč uniji rudarjev v West Virginiji \$8.69, klub pa je k tej vsoti dodal \$3, skupaj \$11.69.

Članstvo kluba se opozarja, da naj poagitrta za udeležbo na veselici v soboto 30. maja, ki se bo vršila v Lawndale Masonic Temple v prid Konferenci JSZ. — P. O.

Slovenci v Minnesoti — kam?

John Kobi iz Dulutha je prišel pred federacijo SNPJ s konstruktivnim predlogom, in če ga društva sprejmejo, bomo v teku par let res postali vpliven faktor v železnem okrožju. Kobi je predlog, oziroma načrt potrebuje izboljšav. Toda v principu je dober in njegova važnost je v tem, da hoče zgraditi organizacijo, ki bo res LJUDSKA, in nad katero bodo imeli KONTROLO zastopniki DRUŠTEV.

Sedanja Ameriško-Jugoslovanska zveza v Minnesoti je stvar posameznikov za politične namene posameznikov. Ljudstvo lahko sodeluje, paradi in posluša. Odločujejo tisti posamezniki, ki gospodarijo tej svoji zvezi.

Vse nekaj drugega bi bila federacija jugoslovanskih organizacij v Minnesoti. Tedaj bi bil narod res zastopan v nji. Zastopniki društev bi res govorili v imenu društev. Izmenjavali bi svoje misli na konferencah in kot celota bi se federacija udeleževala politično v smislu Kobi jevilh sugestij.

So pa zapreke, s katerimi je treba računati. V prilog političarjem je, da bi društva JSKJ. najbrže ne smela pristopiti k tej zvezi, razen če se bi društva uprla kakemu diktatu odbora in izjavila, da se pridružijo zato, ker je to v interesu članstva in s tem v interesu jednote same. Od hrvatskih društev bi

dobili med zastopnike bržkone več komunistov, ki bi v slučaju, da se bi odločili za taktiko "razdiraj, če ne moreš vladati", napravili mnogo kvara. V njih društvih prevladuje vpliv biznismenov, in ti ljudje so skoraj vsi v politiki vsled svojih personalnih nagibov.

To so slabe strani, ki ne govorijo v prilog uspeha take federacije.

Toda dajmo se pomeniti, da spoznamo, ali je še kaj življenja med nami, ali pa smo že kakor čreda ovac, ki ne more brez pastirjev in gospodarjev nikamor. — M. M.

O "Vdovi Rošlinki"

Johnstown, Pa. — Veseligr "Vdova Rošlinka", katero je dne 16. maja vprizorilo žensko društvo. "Naša Sloga" št. 600 SNPJ. na Moxhamu, je izvrstno izpadla. Dvorana je bila čimni napolnjena občinstva. Nudila mu je obilico razvedrila, kar je pričal smeh v raznih prizorih predstave. Kritiki nimajo dosti za kritizirati, čeprav so bili med igralci tudi tukaj rojeni Slovenci, kateri niso posebnost našega jezika.

Igralka v vlogi vdove Rošlinka bi ne mogla boljše izvršiti svoje naloge kakor jo je, pa tudi igralca v vlogi Manice se ni pustila ugnati v kozji rog. Cel igralski ensambel ima za slugo za uspeh, kajti le s celotno dobro predstavo je moglo napraviti na občinstvo vtis, kakor so ga.

Na željo bo ta igra ponovljena na prireditvi društva "Friendly City" št. 684 SNPJ. v Slovenskem izob. domu na Franklinu v soboto 30. maja ob 8. zvečer (novi čas). Ker so se ob prvi vprizoritvi vršile veselice tudi v naselbinah Bon Air in Kelso ter druge zabave v okolici, je mnogo občinstva, ki ni moglo priti na predstavo. Temu bo ustrezno s ponovitvijo igre to soboto. Vstopnice so po 50c. Otroci brez spremstva staršev nimajo vstopa. Po predstavi na plesni zabavi bo igral Korleč-Korber orkester.

Elsie Dimic.

Trgovska revija o Tavčarjevem koledarju

Revija "National Magazine of Business" ima v majski številki opis načrta za reformiranje koledarja, katerega je izdal v posebni knjižici Frank S. Tauchar. Omenja ga zelo laiskavo in pravi, da bo avtor dobil za svoje delo veliko priznanja.

ŽELODČNIH NEREDNOSTI.

Na primer vsak zdravnik vam bo povedal, da je zapeka vodnica k akutnim vnetjem slepiča, kateri se, kot vse kaže, dandanes pomnožuje tu in tam.

TRINERJEVO GRENKO VINO

prinese stalno pomoč onim, ki trpe vsled zapeke, slabega apetita, glavobola, zabanosti, slabega spanja in enakih želo-dčnih nerednosti. Ono odpre čreva, prežene nastale strupe in vašega telesa in povrne normalno delovanje prebavnih organov. Vaš lekar nar ga ima sedaj dveh velikosti, male in velike steklenice. Vrednostni kupon v vsakem zavoju.

Koncert Slovenskega doma 30. maja v Girardu

Girard, O. — Kot vsako leto, tako se vrši pod pokroviteljstvom Slovenskega doma tudi letošnjega 30. maja (na Spominski dan) velik koncert, na katerem nastopita znana pev-ska zbor "Zvon" iz Newburg-ha in hrvatski pevski zbor iz Youngstowna. Od "Zvona" bo pel v posameznih točkah mešan, moški in ženski zbor ter moški kvartet. V solospievih nastopijo Agnes Žagar, Mary Maver in Vlacenc Zimšek. Pevovodja "Zvona" je Primož Kogoj. Klavirske točke bo igral Joseph Kogoj. Istotako zapoje več raznih pesmi hrvatski pevski zbor pod vodstvom Hermana Grussa. Ljubitelji petja bodo imeli mnogo užitka. Koncert se prične ob 2. pop. Vstopnice za popoldne in zvečer so po 75c, samo za zvečer pa 50c. Na plesni zabavi bo igral znani Hojarjev trio iz Clevelanda.

John Kosin.

PODPORA PRIJATELJEV INKORPORIRANE "ZARJE"

Clevelandska javnost ima bistro oko in razum, kadar je treba ločiti med would-be "Zarjo" in edino pravo katere ima svoje ime inkorporirano, tako da je res korporacija, ki posluje kot taka. Druge ni, le srakovo vpitje o nekaki eksistenti prihaja iz nasprotnih disorganiziranih vrst. Vedoč, da inkorporirana je le originalna, ali klubova "Zarja" so pri veseli družbi 17. maja nabrali zanjo svoto \$4.50, ker ni bilo prostora zanje, da bi se udeležili koncerta "hrpavih škranjkov", bi dejal Kukulac. Kadar bodo nosili pošteno in SVOJE ime se jih mogoče spomnijo.

Darovalci:

Mrs. Ladiha	\$1.00
Mrs. Josephine Meznarič	.50
Henry Kožuh	.50
Joseph Babnik	.50
Mrs. Tončka Mack	.50
Mrs. Ursula Mulley	.50
Valeria O. Ogrin	.50
Frank Strojini	.50

Hvala za gmotno in moralno podporo ter strogo ločitev med delavsko "Zarjo" in would-be nekaj kar niso.

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Keebas Ave.
MILWAUKEE, WIS.

Odklonite ponaredbe!

Veliko zdravnikov priporoča to, k e r foruma TRINERJEVEGA GRENKEGA VINA odgovarja novejšim znanstvenim iznajdbam. Nek St. Louiski zdravnik nam je pisal 21. jan. 1931: "Jaz sem imel dober uspeh s Trinerjevim grenkim vinom. Prosim pošljite mi ga še eno steklenico za uporabo na kliniki."

Poiskajte ga danes! Vzemite ga čajno žličko trikrat na dan in pazite na uspeh!

KONFERENCE SOC. KLUBOV IN DRUŠTEV PROSVETNE MATICE J. S. Z.

GLENCOE

Zborovanje vzhodnoohijske konference v prostorih A. Kravanja v soboto 30. maja ob 9. dopoldne. Po zborovanju prosta in plesna zabava.

CHICAGO

Zborovanje illinoiske-wisconsinske konference v soboto 30. maja ob 10. dopoldne, Lawndale Masonic Temple na S. Millard ter 23. cesti. Zvečer veselica.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, solnčno zračne

NOVE MLEKARNE

WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.

2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Izhaja vsak četrtak.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.
Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze
NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$5.50; za pol leta \$2.00.
Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaita
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$5.50; Six Months \$2.00.

Address:
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

"... vsakdanji kruh"

V Rimu, potem v Londonu, Bukarešti, pa v tem, drugem in četrtem mestu zborujejo zastopniki žitnih kartelov ter vlad tistih dežel, v katerih se prideljuje največ pšenice, da rešijo "pšenično krizo". Nobena konferenca ni še našla izhoda. Na vseh ugotavljajo, da je žita veliko preveč za sedanjí trg, da je prepočeni in da vsled tega obubožava milijone farmerjev. Nihče pa še ni našel pot rešitve iz obilice žitnega klasja. Predlagajo sicer vse sorte remediure, ki je ena ali druga morda sprejemljiva za par dežel, a jo ostale odklanjajo.

Žita je toliko, da trohni, da ponekod kurijo z njim, in da ga kmetije marsikje prodajajo ceneje kot pa jih je stalo pridelovanje. Ali tudi takih ljudi, ki bi radi kruha, je mnogo. Preveč gladnih ljudi, preveč delavcev, preveč žita, preveč bombaža, preveč volne, preveč stavbnega materiala, preveč bednih stanov, in tako lahko opisujete narobe svet naprej in naprej. Če bi bili ljudje pametni, bi si uredili življenje tako, da bi nihče ne trpel pomanjkanja, in da ne bi nihče garal kot da manjka delavcev na vseh koncih in krajih, nego delal le toliko, kolikor bi od povprečnega človeka zahtevale življenske potrebe splošnosti. Kadar bodo ljudstva znala urediti ekonomski sistem v tem smislu, bodo zrela za socializem.

Špijonaža pod firmo komunističnega gibanja

Naši prijatelji komunisti so od reakcije še vedno izrabljani, kakor so bili med in po vojni, za provokativne namene. To služi patriotom in kapitalizmu, ki nasilno nastopa proti delavstvu in sprejeta "obrambne" postavke ter vodi propagando za diskreditiranje vsakega radikalnega gibanja med ljudstvom te dežele.

Znano je, kako se je kmalu po vojni neki bostonski sodnik zgražal, ko je spoznal, da je celo krdelo vodilnih "komunistov" v službi justičnega departamenta zato, da zavajajo delavce na "protipostavna" pota in se jih potem tira pred sodišče. Znano konvencijo komunistične stranke pod vodstvom Fosterja in Ruthenberga, ki se je vršila pred leti v nekem michiganskem gozdu, zato, da bo "skrta", so pomagali organizirati "komunisti" v službi "justičnega" departamenta.

Kongresnik Hamilton Fish, ki načeljuje komisiji za preiskovanje "rdečarske nevarnosti", je dobil največ informacij od "komunistov", katere plačuje komunistična stranka in "justični" department, kakor trdijo opozicijski komunistični listi. Sicer pa ni treba po dokazih v komunistične frakcije, nego v sodne zapiske.

Jacob Renza je bil tajnik okrožne kontrole komunistične stranke v Philadelphiji. Imel je v komunistični stranki tudi več drugih odgovornih pozicij. Komunistični dnevnik "Daily Worker" ga je hvalil za "vztrajnega borca" — a koncem konca se je izkazalo, da je ta "borec", ki je pozival delavstvo na revolucijo, le navaden vladni špijon in agent provokator.

"Revolutionary Age", ki se smatra za glasilo večine komunistične stranke, dasi jo tretja internacionala ne priznava za "pravo" komunistično stranko, od kar je bila izključena, trdi, da je vse vodstvo ameriške komunistične stranke prepojeno z vladnimi agenti provokatorji, ki prejemajo plačo od delavstva, zato ker "propagirajo revolucijo", in od vlade, ker ji služijo za špijone. Komunisti se pač poznajo med seboj, in če vzamemo v upoštevanje sodne zapiske, vidimo, da sumničnega, ki jih mečejo drug proti drugemu, niso brez podlage.

Prepričanje

Kdor je prepričan, da ima prepričanje, se mu ni treba nikdar bati, da mu ga kdo ukrade, ali da mu ga odnese vihar.

Demonstracije v ameriških mestih niso niti od daleč tako običajne kakor npr. v evropskih, namreč, kjer so dovoljene. V Italiji in Jugoslaviji amejo demonstrirati edino pristasi vlade. V sedanjí depresiji so začeli z demonstracijami zelo pogosto komunisti v New Yorku. Nedavno so demonstrirali proti deportaciji kitajskega študenta Tao Li. Policija je hotela, da se razidejo, čemur so se uprli, in posledice pokazuje slika.

iv. Vuk:

Rdeča zastava

VELIKI izseljeniški parobrod je plul preko morja. Vozil je pripadnike različnih ljudstev sveta: plave, modrooke, ki so polovico svojega življenja pustili v severnih krajih, kjer vladata mrz in zima ter zagorele, črnooke sinove in hčere srečnih dežel, kjer vlada solnce. Vendar eni in drugi so bili od bede in pomanjkanja pognani iz domovine z upanjem, da najdejo v drugih delih sveta lažje življenje.

Izseljenci so bili na gosto natlačeni v trehurnih ladje. Človek bi mislil, da so se ljudje, trpeči isto bedo in bol, živeli v isti nadi, medsebojno zblizali in sprijaznili ter solidarno stali vsi za enega in eden za vse. Vendar ne, ne! Vsi, ki so govorili enak jezik, so se zbrali v skupino in gledali na druge nezaupljivo, da celo sovražno. Saj so jih vendar v šolah učili, da so vsi ljudje, ki žive na oni strani meje njihove očetnjave in govore drug jezik, sovražniki. Niso jih tega učili samo kot otroke v šoli, nego tudi pozneje, ko so vzrastli. Časopisi in politiki so jim to neprestano trobili na ušesa. Sicer so pametnejši zavdvojili o tem, posebno če so videli, kako jih lastni sodržavljeni pritiskajo in izkoriščajo. Ali bili so vsled trdega dela in vsled večnih skrbi za vsakdanji kruh tako utrujeni, da glava ni mogla ničesar misliti.

Ko je priplul parobrod v južno vodovje, se je nebo naenkrat stemnilo. Morje je postalo črno. Beli galebi so letali kričeče po zraku. Nastal je strašen vihar. Valovi so se penili in udarjali v parobrod in metal vodo na krov. Vihar je lomil močne jambore kakor da so vžigale. Stroj je odpovedal. Krmilo se je zlomilo. Parobrod je bil brezmočno prepuščen divjajočemu morju, ki ga je sedaj dvigalo kvišku k nebu, sedaj zopet pogrezalo v črne globine. In vse to celih štiriindvajset ur. Zenske in otroci so od strahu jokali, možje gledali srdito peneče morje. Doma počasna smrt vsled gladovanja, a tukaj, ko so hoteli bežati, smrt v morskih valovih. To je življenje izseljenec.

Majhnega, plavookega dečka, po imenu Peter, je vrgel vihar k ograji na krovu. Trdno se je zgrabil za ograjo z drobnimi otroškimi rokami, ves v strahu trepetajoč, da ga ne odnesejo valovi. Kričal je na vse grlo:

— Pomagajte! Pomagajte! Ali vihar ga je od domačih odnesel v stran, v bližino tujih ljudi, "sovražnikov", kakor so govorili starši.

— Ti mi ne bodo pomagali, je pomislil Peter v obupu. — Izgubljen sem.

In zaprl je oči. Naenkrat začuti, kako sta ga prijeli dve topli roki za njegove ledene, krčevito se držeče za ograjo. Potegnili sta ga počasi in previdno od ograje stran na varno. Nato sta ga tisti dve roki objeli in ga trdno držali.

Peter je odprl oči. Pogledal je in spoznal Beppa, enega starejših fantov, ki so spadali k "sovražnikom".

Peter se mu je skušal zahvaliti. Ali Beppo se je samo smehljaj, da so blesteli beli zobje v črnem obrazu ter dovedoval z mimiko, da ne razume. Med tem so se tudi, odrastli prillili k Beppu. Zmerjali so ga, zakaj je radi "sovražnika" tvegaj življenje. Beppo je smeje zmajal z rameni ter krepko držal Petra in ga nesel po zibajočem se krovu k njegovim. Stisnil mu je roko in odšel. Ali ko so se pri slovesu srečale modre in črne oči, se je v obeh pojavilo čustvo: To je tvoj brat; midva sva eno.

In pogleda, ki sta se srečala, sta bila molčeči govori, da sta se razumela.

Po noči je parobrod naletel na pečine nekega otoka. Mnogo popotnikov je utonilo. Ostali, ki so jih valovi vrgli na kopno, so obležali na obali. Udje so jih skeleli, v srcu pa je bil strah in obup.

Ko se je jelo daniti, so prišla na obalo nenavadna, zelena oblečena in oborožena bitja. Tulec so planila ta bitja na izmučene brodolomce. Zvezali so jih, moške in ženske, da celo otroke. Ta zelena bitja so skrbno pazila, da so bili ljudje, ki so govorili enak jezik, zvezani skupaj.

Peter je bil s svojimi, kot prva skupina, odgnan naprej. Zelena bitja niso štedila z udarci. Bridko je jokaj, zakaj neusmiljeno morje je pogoltnilo njegovo sestro. Ko je šel mimo druge, črnoolase skupine, je dvignil Beppo, ki je bil tudi zvezan, glavo kvišku in mu nekaj zaklical. Kaj, tega Peter ni razumel. Vendar je čutil, da je tisti dečko rekel nekaj ljubeznivega, bodrečega, in se je nasmešnil. Zelena bitje, ki je stalo poleg Beppa, se je razjezilo. Peter je videl, kako je bič zažvižgal preko Beppovih pleč.

Brodolomci so bili prepeljani v notranjost otoka. Prekmalu so morali spoznati, da so zamenjali bedo in trpljenje v očetnjavi, še z mnogo večjim trpljenjem in bedo.

Na otoku je gospodovala namreč strašna pošast. Imela je sto oči in tisoč rok, ki jih je lahko poljubno stegovala in podaljševala. Namesto srca je sedel na tistem mestu velik kos zlate kepe. Pošast je imela noge tako dolge, da je lahko z enim korakom prekora-

čila cele milje. Bile so tako težke, da je povsod, kamor so stopile, pomandrano vse, kar je bilo živega in zelenega. Zelena bitja so bili njeni hlapci.

Pošast se je močno radovala brodoloma. Nekaj časa sem so ji že primanjkovali sužnji, ki so opravljali delo na otoku. (V tem kraju so se namreč kaj pogosto dogajali brodolomi in rešenci so postali vedno sužnji pošasti.) Od zadnjega brodoloma je še ostalo komaj kakšnih sto sužnjev. Nesreča je pa hotela, da so ti govorili zopet drug jezik in se zato niso mogli sporazumeti z novimi brodolomci.

Pošast sama pa je obvladala vse jezike sveta. Zelena bitja pa so govorila s sužnji itak samo z bičem, ki ga je moral vsak razumeti.

Pošast je ukazala brodolomcem, naj se razvrste po jeziku. Nato se jih je preštel. In glej, mrko morje je vrglo na suho po sto oseb. Moških in ženskih. Otroci niso bili všteti.

Pošast se je smejala.

— Izboren lov! Ze mnogo let mi morje ni naklonilo tako bogatega plena, kakor sedaj. Zopet bodo ropotali stroji na otoku, v jamah se bo zopet sekalo in kopalo, na polju oralo in sejalo. Moje bogastvo, ki je takorekoč že jelo kopneti, bo zopet rastle. Poleg tega, kakor se vidi, so ljudje vaje, ni lakote. Zato bo njih prehrana po ceni.

Pošast je pobožno sklenila roke in se ozrla k nebu:

— Češčen dobri bog, ki je pustil, da se je ladja potopila!

In pošast se je smejala, da se je ogromna dvorana, v kateri je sedela, tresla in da so stekla na oknih zvenketala.

Pogledala je po voditeljih zelenih bitij. Zapazila je, da niso bili nič kaj veseli.

— Zakaj so vaši obrazi tako prestrašeni in otožni — je zagrmela. — Veselje vašega gospoda mora biti tudi vaše veselje. Morda se drznete čutiti do novih sužnjev sočutje, kaj, vi ničvredna sodrga?

Voditelji zelenih bitij so se glasno nasmejali. Bilo je, kakor da so zakrokali vrani.

— Sočutje, so vzklili. — Kaj je to, sočutje? Mi poznamo samo dva stavka, gospod: Pokorščino tebi in bič sužnjem. Ali ...

Obmolknili so.

— Poznate tudi tretji stavek, hlapci, se je rogala pošast. — Izgovorite ga, če ne, tudi vas posadim med sužnje.

Najvišji iz voditeljev zelenih sužnjev je stopil bližje in zašepetal:

— Prebogati plen, gospod, je vrglo morje na suho. Pomisli, da štejemo mi, tvoji hlapci, samo sto mož. Brodolomcev pa je štiristo. K temu še pristej sto starih sužnjev. Kaj, če se vzdignejo zoper nas? Z lah-koto nas premagajo.

Zopet se je smejala pošast in sedaj tako glasno, da so pokale šipe na oknih dvorane.

— Osel, je vzklil. — Ne izkušeni bedak! Vi niste sto proti petsto, nego petsto proti sto.

— Kako razumeti to, gospod, je vprašal voditelj zelenih bitij.

— Kaj ne vidite, da je vedno po sto sužnjev, ki spadajo k drugemu narodu in govorijo drugačen jezik? Vsak teh od sto smatra ostalih štiristo za svoje sovražnike in bo nastopil z vami proti njim. Mi moramo skrbeti samo za to, da bodo ostali vedno v tem mišljenju. Zato morajo biti nastanjeni na štirih različnih delih mesta. Vsakemu teh štirih narodov hočem dati posebno zastavo. To jih vzpodbuja in raduje ter krepi njihovo nacionalno zavest. Ko boste sužnje gonili na delo, gledite vedno skrbno na to, da gre pred vsako skupino deček z zastavo tiste skupine. In skrbite predvsem za to, da se ljudje ne bodo naučili govorice svojega "sovražnika".

Voditelji zelenih bitij so se globoko poklonili in odšli, da izvršijo ukaze svojega gospoda. —

Za sužnje so napočili strašni časi. Ze z zarjo se jih je gonilo iz skromnih ležišč na trdo delo. In le pozno v somraku so se smeli vračati z dela. Vsi so morali delati za pošast, tudi žene in otroci. Za plačilo so sprejemali tako pičlo hrano, da se komaj živeli.

(Konec prihodnjič.)

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. STUKELJ.

(Nadaljevanje.)

"V kapitalistični družbi se razdeli večvrednost ali večprodukt — brez ozira na slučajna kolebanja v delitvi in če upoštevamo njen urejujoči zakon, njene normirajoče meje — med kapitaliste kot dividenda v razmerju h kvoti, ki pripada vsakemu od družabnega kapitala. V tej podobi se javlja večvrednost kot povprečni dobiček, ki se zopet cepi sam v podjetniški prebitek in obresti in more pod obema tema kategorijama pripasti različnim vrstam kapitalistov. Kakor izsesava poslušajoči kapitalist iz delavca večdelo in s tem v obliki dobička večvrednost, tako izsesa zopet zemljiški posestnik nekaj večvrednosti iz kapitalista v obliki rente ... Ako torej tu govorimo o dobičku kot o večvrednostnem delu, ki pripade kapitalistu, mislimo s tem povprečni dobiček ... Dobitek kapitala (podjetniški prebitek in obresti) in zemljiška renta sta torej samo posebna sestavna dela večvrednosti ... Skupaj sesteta tvorita (t. j. podjetniški prebitek, obresti in zemljiška renta) vsoto družabne večvrednosti." Veliki deli dobička se potemtakem izpremene nazaj v kapital. Na ta način narašča kapital ali se akumulira (kopiči), kakor pravi Marx.

9. Večvrednost kot družabna gonilna sila.

Kapital smo definirali kot oni del bogastva, ki se uporablja za povečanje prebitka, za ustvarjanje dobička ali večvrednosti. Ta namen prevladuje kapitalistični razred; stremenje po večvrednosti je vodilni motiv, najglavnejši razlog za njihovo delovanje. Vzpodbujen po tem stremljenju in zaposlen popolnoma s svojimi posebnimi interesi razvija ta razred nezavestno in nenamoma ves kapitalistični sistem in ga vodi do vedno višje in obsejnejše stopnje. Večvrednost je torej gonilna sila zgodovine moderne kapitalistične družbe. To načelo izjavya Marx z železno doslednostjo v svojem teoretičnem sistemu, ki nam pojmovno razlaga kapitalistično družbo.

Kapitalist ni nikak znanstven raziskovalec; on si ni na jasnem v tem, kateri deli kapitala in katero delovanje osebnih produktivnih sil ustvarja dobiček, toda eno ve: brez žive delovne sile, brez mezdnih delavcev ostane ves njegov kapital mrtev in se ne veča; ves fiksni kapital in vse surovine mu nič ne hasnejo, dokler jih ne spravi v gibanje živa delovna sila in jih preobliči v blago. Njegovo stremljenje je zato usmerjeno predvsem na to, da primerno izkoristi živo delovno silo. Z zgodovinskega stališča se na predstopnji veleindustrije porabi malo konstantnega in relativno mnogo variabilnega kapitala; tedaj je še malo strojev, živa delovna sila je glavni faktor. Delavci še niso tovarniški proletarci v današnjem smislu, temveč rokodelci, ki so izgubili svojo samostojno eksistenco. Kapitalist jih vpreže, izkoristi njihovo delovno silo in njihovo poklicno sposobnost. Zato hoče podaljšati delavnik, da napravi čim največ blaga in dobička. Če je mezdni delavec delal prej deset ur, od katerih odpade pet na reprodukcijo njegove mezdne vrednosti in pet na večvrednost, mora delati sedaj dvajset ur, s čimer se zviša večdelo na sedem ur. S podaljšanjem delovnega časa ustvarjeno večvrednost imenuje Marx absolutno večvrednost.

Kapitalist se medtem iz izkušnje nauči, da postane delo izdatnejše, ako kombinira delavce tako, da delajo med seboj roko v roki: produktivnost dela narašča. Iz tega nastane delovna metoda, ki jo imenuje Marx kooperacija, ali nova organizacija delavnice, ki dvigne vse blagovno proizvajanje na višjo stopnjo. Kombinacija delavcev v produkcijskem procesu vodi kmalu do odkritja, da izgubi delavec manj časa in da postane v svojem delu spretnejši, hitrejši in da producira več kot prej, če ne izgotovi sam vsega produkta, temveč le del njega. To odkritje vodi k delitvi dela, ki sicer degradira delavca na avtomat, v živ stroj, pa znatno poveča blagovno bogastvo. Delno delo pa zahteva zopet finejša orodja; nastanejo mehanični problemi, ki jih rešujejo mehaniki in ključavničarji. S tem se razvija mehanika. Naraščajoče blagovno bogastvo in stremenje po njegovi dobičkonosni realizaciji zahteva zopet obširnejša tržišča; potreba po razširjenju naleti na prometne težkoče; tako nastanejo prometni problemi, ki jih rešujejo gradbeni inženirji. Naraščajoča raznovrstnost delovnih procesov in blagovnih kategorij, katere je treba ustvariti, postavlja nove metalurgične, fizikalne in kemične probleme. Procvita prirodna veda. (Kapital I., 12. poglavje.)

(Dalje prihodnjič.)

Poštenost čikaških listov

Kapitalistični dnevniki v Chicagu so dogovorjeni v zaroti, da ne dajo socialistični stranki nobene ugodne publicitete, in če le mogoče, sploh nobene. Boje se, da bi se ljudstvo ne oklenilo te stranke. Drugače je, kar se tiče komunistov. Njaj dajo komunisti trem ali petim dečkom v roke napise in jih pošljejo na ulico, takoj so vesti v dnevnikih o "rastoči komunistični nevarnosti". S tem strašijo backe in biznismane.

CERKEV RABI PROTEKCIJO

Na sliki je katoliška katedrala v Seville-u, ena najlepših na Španskem. V nedavnih izgradbi proti klerikalizmu, v katerih so demonstracije zaigale, li več samostanov in cerkva, je to katedralo strašilo vojaštvo. Napredni elementi zahtevajo, da se večino cerkvenega imetja zapleni v prid ljudstva. Delujejo tudi za odpravo samostanskih redov ter za izgon jezuitov. Ločitve cerkve od države je v principu že izvršena. Papeževa diplomacija se pogađa s špansko vlado, da reši kolikor največ mogoče.

Pueblske drobnosti

Pueblo, Colo. — Pueblski dopisniki se radi oglašajo v listih, posebno še v Am. Slovincu in v Prosveti. Dopisovalke v "A. S." pripovedujejo, kaj vse se godi okrog farovža, kajpada zelo pohvalno. Jaz tam okrog ne motovim, zato ne bom pisal o fari.

"Proletarec" od tukaj ne dobi dosti dopisov. Je še pre malo razširjen. Ali kadar je v njemu dopis, ga bere mnogo ljudi, ker roma list iz hiše v hišo. Tako sem se s Proletarcem seznanil tudi jaz. Upam, da si ga kmalu naročim, kajti k sreči sem začel delati, čeravno le dva do tri dni v mesecu.

Čakal sem, da se Opazovalec kaj oglasi, pa ga spet ni na izpregled. Govoril sem zadnjič z nekim naročnikom, ki pravi, da je imel Proletarec tukaj že dosti dopisnikov, pa vsak kmalu neha. Ne vem, ali uskočijo h klerikalcem ali kaj. Če ni opazovalca na dan, bom pa jaz napisal par ducatov vrstic o rečeh, ki se vrte pri nas, ako bo urednik tako priazen, da mi priobči. Če pa ne, se ne bom hudoval.

Kakor drugod, imamo tudi tukaj grupo takih ljudi, ki nasprotujejo vsaki stvari pa naj bo že kakršna hoče. Pa o tem morda drugič kaj več.

Kulturno ne spimo, pač pa se tu in tam kaj priredi, kar obrača nase pozornost naselbine.

Druš. "Orel" št. 21 SNPJ. je imelo majsko slavnost z obširnim sporedom. Zelo dober vtis je napravila na človeka velika udeležba, kajti dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Vse priznanje igralcem, ki so fino izvedli spored. Govor predsednika je bil jako na mestu in ljudje so njegova izjavljavanja vzeli s pažnjo na znanje. Govornik je med drugim naglašal, da je za delavce potrebno, da so organizirani ne le v podpornih organizacijah, nego tudi politično.

Občinstvo daje "Orlovim" prireditvam vselej priznanje, zato tudi imajo tak poset. "Kdaj bo spet kaj", so vpraševali ljudje po programu. Neutrudljivi "Orli", le delujte naprej, ker narodi je z vami.

Klub "Zora" je vprizoril komedijo "Pri belem konjčku". Prišli so z njo dvakrat na oder. Zabavna šaloigra, res! Bucka je v tej predstavi igral naš znani igralec g. P. Nisem kritik, a napravil bom vendarle nekaj opomb. P. je pačil dialekt, kar igri ni koristilo. Dobropolje ne more govoriti gorenjskega dialektu; vsaj P. ga ni mogel, zato bi storil veliko bolj pametno, če se bi držal svojega, naravnega. Če mi bo oprostilo malo šale, bi rekel, da se bi ga tudi on naučil, toda moral bi iti na Gorenjsko, na Bled in tam okoli, kjer se tudi kralj Aleksander uči gorenjsčine, pa bi šlo. Toda kralj je kralj, njemu ni treba v tovarno, in zato je najbolje, da P. ostane pri svojem dialektu, pa bo tudi v takih vlogah boljše opravil. Sicer pa je Bucek menda ljubljčan, ne Gorenjec. Kdor pa jo hoče mahitati po ljubljansko, bi imel še več težav kot z gorenjsčino.

Gostilničarko Meto je igrala ga. R. Dobra moč na odru. Povedali so mi, da je natak, čigar vloga zahteva, da mora biti zelo zaljubljen in trezen, na to svojstvo partije pozabil in se menda nekam zašil ali kaj. Nekje so mi tudi pravili, ali pa mi je nekdo tolmačil, da bi se ne smelo imeti nič močnega na odru, in da bi igralci morali vedeti, da pijača ne daje niti korajže, vlogo pa pokvari. Kako je odgovorjela ga. R. v svoji vlogi drugače, ne bom sodil, ker nisem kritik in se na igre ne

zastopim toliko, da bi mogel pokazati na podrobnosti in tehnične hibe. Ne zamerite, da rabim take besede. Igralec, ki je imel vlogo berača, je hodil preveč sključeno in ni izgledal naravno. Take vloge, čeprav so kratke, so važne vseeno, zato ker je treba iz njih napraviti tip ali karakter. Imel je to vlogo znanec M. Se najbolje so v splošnem rešili svoje vloge tu rojeni rojaki, bodisi, da se laglje uče, ali pa, da lažje zapopadejo smisel vloge.

Ta igra je bila ponovljena za druš. "Pomoč" 17. maja. Udeležba je bila pičla. Pri tem društvu pravimo, da se zbira cvet naše naselbine. Je samostojno. Ima pa svoje križe in težave, kakor druga.

Če bo to priobčeno, bom morda še kaj poslal, če bom videl, da se ne bodo tu preveč jezili na take dopise.

Ivanov.

Vprašanje civilnih in cerkvenih pogrebov

Sheboygan, Wis. — Med Slovinci je še zelo v navadi, da pogreb mora biti cerkven, pa četudi se umrli ni brigal za cerkev. Posebno velja to za nekatero naselbino. V enih je civilni pogreb nekaj nezasišne, ga, v drugih pa je običaj. V slednjih pokopavajo umrle na nekakoliška pokopališča, katerih uprave se ne brigajo, če se pogreb vrši s cerkvenimi obredi. Da se izognejo cerkvenemu vplivu, je druš. SNPJ. v Forest Cityju, Pa., napravilo svoje pokopališče.

V Sheboyganu je umrl rojak Anton Prislant, doma iz Rečice na Stajerskem. Zapuščala soprogo in 5 otrok. Pokopan je bil 12. maja. Njegov pogreb je zelo razburil naselbino radi pora na pokopališču med predstavnik društva SNPJ. in župnikom Černetom. Fajmošter iz Prešernovega sorodstva je namreč že prej v cerkvi naznanil, da ne bo več toleriral nagrobnih govorov, ki jih imajo zastopniki društev ob krstah svojih pokojnih članov. Černe je diktator v fari. In čemu ne bi bil, če pa ljudstvo vzlic temu sili k njemu?

Umrlega Prislanta so spremlili v cerkev. Župnik je tekom obreda že v cerkvi robančil, da njegov ukaz ni šala. Če bodo skušali govoriti na grobu, jim bo to zabranil s policijsko silo. Černetu se je zdelo, da je odbor druš. SNPJ. ne bo pokoril, zato je po obredu v cerkvi res pozval policijo. Pogrebi so morali čakati pred cerkvijo pol ure, in šele, ko so opazili na ulici moze postavbe, so vedeli, čemu so čakali. Policaji so stikali, ne da bi razumeli, zakaj se gre. Bili so menda pod vtisom, da so v sprevedu kakšni nepridipravi, ki motijo pogreb. Pravijo, da je bil na pokopališče poslan na željo župnika tudi en detektiv, ki je stal daleč proč, pripravljen na vsak slučaj.

Ko je župnik Černe opravil na pokopališču svoje ceremonije, je stopil k rakvi predsednik društva SNPJ. Fr. Nagode z obredno knjižico, da prebere pogrebni govor SNPJ. v spomin pokojnemu članu. Župnik pa je tedaj ves razpaljen skočil k njemu, ga zgrabil ter mu potegnil knjižico iz roke. Ljudje so proti njemu glasno protestirali in ni manjkalo dosti do pretepa. Žena pokojnika, pa je stopila zraven in prosila, naj vsi skupaj prestanejo. Zares čuden prizor: plakajoča vdova, raztogoten fajmošter, pa člani dveh društev, ki so smatrali, da jim ne sme kratiti pravice o praviti dolžnost za pokojnim članom.

Bilo je mnogo zgražanja radi tega škandala. Vendar pa, če hočemo ljudje prisiliti noto-

APEL REPUBLIKE NA NAROD

Dne 13. maja je indal predsednik španske republike Alcalá Zamora (na desni na tej sliki) v imenu vlade apel na špansko ljudstvo, v katerem mu tolažbi, da se bi smejljal v španskih mestih, ki bi jih povzročili izredniki, veseli edino sovraništvo nove Španije. Prosi za sodelovanje in razumevanje ljudstva, kar je to pđini pogoj za uspešno iskopavanje nove republike iz temne prošlosti, ohrtelosti in brezpravnosti. Razen Zamora so na sliki člani republikanske vlade.

ričnega Černeta k pameti, naj ne naročajo cerkvenih pogrebov. Kako hitro bo potem vse dovolil! Zdaj misli, da bi ljudje rajše zatajili vse drugo, kot pa opustili cerkven pogreb, in zato se Černe lahko tako oblastno usaja. Ponekod imajo naši rojaki pri civilnih pogrebih jako lepe obrede. V hiši, kjer leži mrtvec, ima poslovljni govor kak rojak, ki zna lepo povdarjati svoje besede, pevski zbor ali kvartet pa zapoje kako žalostinko. V največ slučajih ni petja, nego le prime- ren govor v hiši žalosti in ob grobu. Civilni pogreb je lahko ravno tako svečan kakor cerkveni, težko pa je ljudi prepričati, da pokojnemu prav nič ne pomaga na drugem svetu, pa če tudi bi šel za njegovim pogrebom sam kardinal. Le tisti ljudje naj bi imeli cerkvene pogrebe, ki v življenju narode, da jih hočejo.

Ako ne bodo društva pokazala nekoliko energičnosti, in sorodniki umrlih malo samoponosna, bo edini, ki bo smel opravljati obrede na pokopališču, fajmošter Černe. Zmagal je v tem slučaju, in zmagal bo ravno tako v prihodnje. O enem takem sporu sem enkrat že bral v Proletarcu. Dogodil se je na pokopališču v Elyju. Tudi tam je župnik zahteval, da predstavniki društev SNPJ. ne smejo govoriti. Čudno, kako morejo ljudje častiti in videti duhovnika v notoričnem pijancu in surovežu. Ako ne bi imel Černe na sebi duhovskega oblačila, bi ga vsled njegovega načina življenja ljudje prav nič ne upoštevali nego bi se zgražali nad njim. Duhovniku pa vse odpuste, oziroma se sicer zgražajo, ali mnogi vseeno tišče k njemu. Farani, ali mislite da je pametno, ker redite takega človeka? Ali veste, kako se pravi takemu stvoru? Vi pa pustite, da vam diktira. Če hočete v nebesa, pomnite, da Černe, to vpliv pri sv. Petru ni bogzna kaj. Njegov blagoslov pred nebeškimi vrati ne more dosti

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V CLEVELANDU. Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2:30 pop., seje ženskega odseka pa vsak prvi torek v mesecu ob 7:30 zvečer v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in simpatičarje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice klubov ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

Pristopajte k SLOVENSKEI NARODNI PODPORNICI JEDNOTI. Naročite si dnevnik "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

VINKO ARBANAS 1320 W. 18th St., Chicago, Ill. Telefon Canal 4340. SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC. Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

članstvu, glavnemu odboru J. P. Z. S., gl. predsedniku Victorju Petku za njegov prijateljski govor, soc. pev. zboru "Naprej" za krasno petje, westalliskemu županu Mr. Delbert Millerju za čestitko, ki mi jo je poslal iz Madisona, najmlajšemu druš. "Bled" JPZS. za udeležbo, šerifu Bensonu za poset in prijaznost, tamburašem zboru "Vila", in za cvetlice druš. št. 3, zboru "Naprej", klubu št. 37 JSZ., nadalje družinam Fr. Mikek, L. Suban, Joe Ermene, Fr. Zrimšek, Fr. Tamše, Anny Ermene in cvetličarju Geo. Chamberlainu.

Udeležencem-nečlanom naše JPZS izrekam istotako prisrčno zahvalo z željo, da postanejo člani našega društva, ziroma JPZS.—John Turck.

Johnstonske vesti

Parkhill, Pa., 22. maja, 1931. — V Johnstownu smo postali aktivni da je veselje. Igramo, pojemo in plešemo, kot da imamo zlate čase, dasi je med nami prav dovolj mizerije. Vse izgleda, da so se ljudje navečali hraniti (saj zdaj tudi ni kaj hraniti), ker je marsikdo videl, da delavce lahko štedi vse življenje, si ne privoščijo nobenega užitka, ne kakega posebnega luksusa, a ostane na koncu vseeno siromak. Če ne propade banka, pride depresija ali stavka in druge podobne nadloge, ter pomagajo izbrpati krvavo prišedene novčice ali skromno imetje.

V nedeljo 17. maja je priredilo pevsko društvo Bled koncert z operetami Rožmarin in Snubači. Priredba je bila prvotno podana in občinstva je bilo toliko, da so mnogi odšli domov, ker ni bilo več prostora v dvorani. Mladi ljudje, ki so imeli v operetah skoro vse vloge, so pokazali, da znajo zapeti in igrati prav kot pristni Slovinci. Sophia Briceji in Anna Potokar sta dovršeno rešili svoji vlogi, ena v Snubačih, druga v Rožmarinu. John Brezovec, Louis Rovaneš, Joe Culkar, Ignatz Brezovec, August Samec in Adolf Krasna so vsi dobro odgovarjali svojim vlogam, tako z glasovi, kot z osebami. Ljudje so bili zadovoljni s programom, ki je bil prilično dolg, ker sta nastopila tudi pev. zbor Rodoljub in Srbsko pevsko društvo.

Večer poprej so vprizorile "Vdovo Rošlino" članice društva Naša sloga, SNPJ. Radi omejenega časa se te priredbe nisem udeležila, toda slišala sem da je izpadla izborna. Naše vesele ženske v Moxhamu so

Royal Bakery SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA. ANTON F. ŽAGAR, lastnik. 1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Tel. 5524. Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Martin Baretinc & Son POGREBNI ZAVOD 324 Broad Street Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR 3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHNJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA 2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382. Pristna in okusna domača jedila. Cene zmerno. Postrežba točna.

pač mojstrske v šaloigrah: o tem sem se že večkrat prepričala. Mlado društvo Friendly City bo imelo svojo veselico na Decoration Day v dvorani na Franklinu. Oddali bodo kot dobitek "sack of sugar", ki so ga dobili v dar od Frank Pristavca. Isti dan bodo člani mladinskega odseka kluba št. 5 JSZ izžrebali petdolarski zlatnik, ki bi bil moral biti izžreban na prvomajski proslavi kluba, a ni bil radi nezadostnega števila prodanih srečk. Upam, da nam vsi prizadeti oprostite radi te nečestitosti. Pridite na veselico društva Friendly City, da se povesele z mladimi ljudmi in — morda dobite zlatnik ali pa sladkor od društvenih članov! — A. P. Krasna.

Priredba druš. "Pioneer"

Chicago, Ill. — Druš. Pioneer je brzkone prvo društvo S. N. P. J., ki vzdržuje šolo za otroke, v kateri se uče slovensčine. Učiteljica je Katka Zupančič, ki je bila izučena za ta poklic v normalki v starem kraju. Prihodnjo nedeljo (31. maja) bo imelo druš. Pioneer št. 559 SNPJ. ob zaključku leta svoje šole veliko prireditev v dvorani SNPJ., na katero so vabljeni člani kot nečlani. Vstopnina je 50c za osebo. Program, v katerem sodeluje mladina in odrasli, se prične ob 3. pop. Na plesni zabavi po programu bo igral John Kochevarjev orkester.

Listnica uredništva

Članki, poslani za prvomajsko številko in pozneje, kakor tudi drugi spisi, bodo priobčeni, kakor bo dopuščal prostor. Prispevatelje prosimo, da upoštevajo naše težkoče in naj ne smatrajo, da poslano gradi-vo namenoma zadržujemo.

Napredovanje socialistov v Franciji

Pri raznih dopolnilnih volitvah za poslance v parlament so zmagali po večini socialistični kandidati.

ODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI. Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domevina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajte redno na sejo in pridobivajte klube novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mesne sužnosti.

Prva Jugoslovanska restavracija DOMAČA KUHNJA Otto and Jerry Miškovsky, lastnika. 4047 W. 26th Street Se priporoča Slovincem v poset

TISKOVINE SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA ATLANTIC PRG. & PUB. CO. 2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 2012 A. H. Skubic, pred. — J. F. Korecky taj. V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Pravi prijatelj KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILLINOIS.

PRISPEVKI ZA POKRITJE STROŠKOV PRVOMAJSKE ŠTEV. PROLETARCA

II. izkaz. Fort City, Pa.: Po 50c: Anton Zaitz in Frank Geršl, Anton Drasler 25c; John Kavčič 20c; po 10c: Frank Leben, Martin Pavšek, Felix Opeka in Vide Grm, skupaj \$2.00 (poslal Anton Zaitz). Frank Povhe 25c, skupaj \$2.25.

Virden, Ill.: Frank Hiersich \$2; Frank Vondina 50c; po 25c: Frank Reven, Frank Kuhar, Simon Kavčič, John Sluga in Frank Stempihar, skupaj \$3.75 (poslal Frank Hiersich).

Waukegan, Ill.: Frank Mihevc \$1; John Mahnič 50c; Frank Jereb 50c; Jack Mesec 15c, skupaj \$2.20 (poslala Anna Mahnič).

Girard, O.: Po 50c: John Križaj; Leon Leopold in John Tancek; po 25c: Mark Matekovich in Frank J. Prevec; James Kacien 10c, skupaj \$2.10 (poslal John Tancek).

Tire Hill, Pa.: Albert Vierba 35c; po 20c: Jacob Strel, Louis Cerv, Jacob Kokelj in Anton Bajc; Martin Krasovetz 15c; valentin Negro 10c, skupaj \$1.60 (poslal Martin Krasovetz).

Sheboygan, Wis.: Jack Mernhard \$2; John Suban 50c; Frances Skrube 20c, skupaj \$2.75 (poslal Anton Vičič).

Power Point, O.: Klub št. 9 JSZ, \$1.50.

Chicago, Ill.: Peter Bernik \$1; Frank Zavertnik 10c, skupaj \$1.10.

No. Tanawanda, N. Y.: Joseph Volk \$1.00.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko 75c; Bartel Vertačnik 25c, skupaj \$1.00 (poslal Joseph Zorko).

Kiel, Wis.: John Miklich \$1.00.

Clairton, Pa.: Mike Cebašek \$1; Joseph Šmerok 50c, skupaj \$1.50.

Farrell, Pa.: Frank Kramar 80c.

Moon Run, Pa.: Valentin Jager 50c; M. Jerala 25c; skupaj 75c.

Clinton, Ind.: Mary Kom 50c.

Rock Springs, Wyo.: John Jereb 25c; Anton Jugovich 10c, skupaj 35c.

Pueblo, Colo.: Frances Pogorelec 25c.

Latrobe, Pa.: Vincenc Resnik 25c.

Yukon, Pa.: Joseph Robich 20c.

Cicero, Ill.: Joseph Wersahy 10c.

Willard, Wis.: Steve Vidmayer 10c.

Superior, Wyo.: Jacob Bergant 10c.

Rockingham, Pa.: Martin Zalar 10c.

Skupaj v tem izkazu \$25.25. Prejšnji izkaz \$116.59, skupaj \$141.84.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN and SURGEON Office hours at 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily at Hlavaty's Drug Store 1858 WEST 22ND ST. 4:30 — 6:00 p. m. daily. Except Wed. and Sunday only by appointments. Residence Tel.: Crawford 8440.

Dr. Otis M. Walter ZDRAVNIK IN KIRURG 4002 West 26th Street, CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer. Tel., LAWDALE 4872. V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

Anton Zornik HERMINIE, PA. Trgovina z melanim blagom. Peči in pralni stroji naag posebnost. Tel. Herminie 2221.

Park View Wet Wash Laundry Co. FRANK GRILL, pred.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO. Telefoni: Canal 7172-7173 1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Wm. B. PUTZ

Cicero's { LEADING LARGEST OLDEST } Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL. Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

Madalena je bila na ta napis jako ponosna. Često je rekla: "Ali ne vidiš Ramon, kako se blešči moje ime nad mestom? Kakor sonce! Kljub temu, da je uživala Španka toliko slave, ni mogla najti srčnega miru. Želela si je nazaj dni, ki jih je preživela v aleji pod molčečimi stražarji, dni, ko je stal pred njo človek modrih oči, mehkim srcem in jo prosil, naj ga vzljubi. Kaj naj stori? Ali naj hodi po tej poti na katero je nedavno stopila? Da, to bi bilo lepo, toda—pot se bo končala, kmalu se bo končala pred prepadom. Siti jo bodo, ostala bo na cesti, kakor že mnogokrat.

Dnevi so bežali.

Gospod Mover Majolly, ki je bil tekom svojega bivanja v tem mestu posetil že vse močje zabave od gledališča tja do Evinega raja, je sklenil, da preden se poda na pot, obišče še China varijete. Iskal je pač razvedrila, da bi lažje prenašal udarec usode, ki ga je še vedno občutno skelel na dnu srca.

V varijeteju je šuštel in se smejalo na stotine ljudi. Gospod Mover se je na ulici seznanil z neko mlado damo. Da bi bil čas krajši, jo je povabil s seboj. Znala je sladko govoriti in nič manj sladko gledati izpod mallega pokrivala. Nestrpnost občinstva je rapidno naraščala.

Tedaj se je zavesa razgrnila. Na oder je priplesala trojica baletk, kakor priskakljajo metuljčki na šop cvetja. Gospodu Moverju se je zresnilo lice. Zdelo se mu je, da je ono srednjo že nekje v življenju srečal. Ines Niktaloše se je takrat priklonila in pričela plesati. Mover je izbulil oči: "Kaj sanjam? To je... Zopet se je udobno usedel. "Ne," je trdil sam sebi, "ni ona, toda slična ji je, popolnoma je slična oni lisiči." Tedaj je zastor padel. Luči so zažarele. Gospod Mover se je oddahnil in pleskal z ostalimi. Plesalka je stopila pred zastor in se zahvalila za izkazano ji čast. Z obema rokama je metala slaviteljem poljube in se smehljala. V tem trenutku je planil gospod Mover s stola. "Madalena," je strgal že dolgo zadrževano besedo iz grla. Madalena je zresnila obraz. Kdo jo kliče? Ramon? Tedaj je okamenela, skočila za zastor in zbežala. Gospod Mover je hitel proti izhodu. Njegova spremljevalka je začudeno gledala za njim, a uganke rešiti ni znala. Le s težavo se je preril Mover skozi gruče ljudi in stopil na hodnik. V svitu mrčne luči je zagledal pred seboj v plašču ovito bitje, ki mu je hitelo nasproti. Trenutek kasneje je Madalena razprostrla roke in zaječala "Mover! Odpusti mi!"

"Madalena!" je jeknil on in padel v njen objem.

Ko se je naslednjega dne potapljalo solnce v morju in se plazil mrak v dolino, sta sedela Madalena in Mover Majolly v aleji. Ob vsaki strani še dokaj široke ceste so stali molčeči kostanji, kakor nemi stražarji. Časih, kadar je vzdihnila dremajoča narava, so se prebudili, pošepetali med seboj in zopet utihnili. "Želim si nazaj onega življenja, ki ga preživljam sedaj samo še v spominu."

"Tudi jaz," je zašepetal on, "si želim nazaj bitja, ki sem ga ljubil in ga še ljubim — tebe si želim Madalena..."

"Tu sem, dragi Mover," je razkrilila Španka roke.

"Zlato moje," je zašepetal Mover in jo objel.

Madalena je umolknila. Mover je človek, ki nekaj ima! Ramon je cerkvena miš. Poizkusila bo vse, da ne izpusti svoje sreče, ki jo je po tako dolgem času zopet našla. Isti čas je gospod Mover v duhu prešteval zlatnike, ki mu jih izplača sam ravnatelj v prazen žep.

"Življenje," je zašepetala črnolaska, "me je vrglo kakor val morja izgubljenost desko, na stransko pot, a misli moje so bile vedno kraj tebe, dragi Mover."

"Iskal sem te Madalena po širnih gozdovih in planjavah, nikjer ni našlo srce pokoja, sedaj sem te našel..."

"Mover," je zaječala Španka z bolestijo, "pogleda nazaj na ono solnčno pot, po kateri sva že nekdanj stopala." Zarila se je s prsti v njegovo obleko in vprašujoče pogledala v njegove oči.

"Nazaj?" je polglasno ponovil Mover in stisnil k sebi drhteče telo.

"Da, nazaj v tisti solnčni kraj, v katerem sva uživala nekdanj to, kar moreva preživljati sedaj le v motnih spominih."

Zaspale stražarje okrog brblajočih zaljubljenec je pogladil rahel vetrič. Kostanji so zašepetali in list se je nagnil k listu, poljubil rodnega brata in se poslovil. Mover se je spomnil svoje soproge. Zdelo se mu je, da jo skeli vest, ker je uničila toliko ljubezen v njegovem srcu. Videl je pred seboj njen obraz, bil je bled in izmučen. "Odpusti mi," je prosila, "grešila sem, trpim, reši me!"

"Ne morem Hedy," je odkimal Mover, "pregloboka je moja rana."

"Mover," je vztrepetala Madalena, "kje blediš?"

"Videl sem svojo ženo," je mrmral on, "prosil me je a jaz ji ne morem odpustiti."

"Zakaj ne?"

Mover se je znašel v položaju.

"Zato ne, ker ljubim tebe," ji je odvrnil.

"Zlato moje, brez primere," se je vzravnala črnolaska, "ti moraš z menoj! Nazaj! Vse boš našel pri meni, kar si more človek želel na tem svetu."

"In Ramon?"

"Hm, ne boj se. Prebavi bo, kar mu je zapisano v knjigi življenja. Ne ljubim ga več," je nadaljevala, "samo tebe čutim v srcu, ti si moje hrepenenje."

Rahel smehljaj, v temi neviden je splaval Moverju na lice. Ozrl se je v nebo, v njem so bile prižgane vse luči. "Ne boš me več," si je mislil Mover, "ne boš me pičila kača. Dovolj imam tvojega strupa."

Madalena je sanjala o lepi prihodnosti. Gospod Mover pa je premišljeval dalje. "Deset tisoč frankov bom spravil v žep, potem bom šel tja v podzemlje, pokazal jim bom denar in se nasmejalo. One bodo vrgle svoja telesa k meni na tla, se valjale po tleh in stegovale roke. Tam v oni živi grobnici bo moje srce pozabilo na vse in tam prenehalo utripati."

"Mover," je vztrepetala Španka v lepih mislih, "povej mi, ali me ljubiš?"

"Brezmejno," je razprostrl roke in vjel njeno telo v svoje roke.

Nad njima je zašepetalo, noč se je zgnila in molčala. Z neba so gledale svetle luči v mrtvo samoto.

Isti čas je Ramon slonel na postelji in blodil v težkih mislih. Spomnil se je, kakor že mnogokrat svoje ljubljene matere. Zdelo se mu je, da se vrača domov, a že med potjo sreča mater.

"Povrni se k meni sin, tvoja mati sem, vse ti odpustim. "Ramon skloni glavo. Spomni se Madalene in prosi mater: "Ne morem mati, zapustiti žene. Ljubim jo preveč..." Mati je povesila oči. "Ako ne moreš," je dejala žalostno, "pa pridi vsaj na moj grob. Ko bom ležala v zemlji pridi k meni, odpusti ti bom v grobu."

"Hočem, mati," je bolestno zaječal sin. Mati je položila k njemu roko in dejala: "Ramon, življenje, to je bolečina, gorje mu, komur je usojeno živeti. V vsakem cvetu, ki se ti smeje v življenju, je skrit trn, za oči neviden, za srce ranljiv."

Po stopnicah so se začeli trdi koraki. Ramon je dvignil glavo, mati je bila že daleč, klonila je glavo in je ihtela. Za njo se je vlekla dolga, temna proga, steza je bila iz solz narejena.

"Z Bogom mati," je jeknil glasno Ramon, ko so se odprla vrata.

"S kom brbljaš?" ga je pozdravila na pragu Madalena.

"Videl sem mater, Madalena," je pol otožno izustil Ramon in stopil Madaleni nasproti.

"Prokleta naj bo," je surovo vrgla Španka ročno torbico po mizi. "Ha-ha," se je nasmejala z ironijo v očeh. "Ali si že čul brbljati mene o svoji materi? Nikdar. Ako bi prišla sedajle k meni, odženem jo, — beži vrag stari, bi ji rekla in jaz vem, da bi učinkovalo."

"Madalena," sklene Ramon proseče svoje roke, "ne zaničuj moje matere, ako sovražiš svojo, pusti vsaj mojo živeti."

"Dosti o tem," vrže ona ošabno klobuček po postelji. "Kje imaš denar?"

"Danes nisem prejel Madalena," odvrne Ramon in obvisi z očmi v razkačeni plesalki.

"Tako? Ali ni tvoja dolžnost, skrbeti zame? Kaj si ti človek?"

"Madalena," je skušal zadnjikrat podreti vanjo, "Madalena, kje imaš srce?"

"Srce? Hm, nekdo ga je odkupil."

"O Bog!" Samo to je rekel, stisnil pesti proti stropu in stopil čez prag.

"Bacek!" je skočila Madalena za njim. "Saj ga nisem prodala, glej, tu ga imam. "Pri- tegnili je užaljenega moža k sebi in napela prsi. "Prisluhni, kako tolče."

"Da ti povem," se je pol v jezi, pol v šali zavrtel on na peti, "jaz te ne razumem. Tvoja duša je zame gvordijski voz." "Ne filozofiraj," ga je privila ona. "Postal bi smešen."

"Čuješ?" je vztrepetal on. "Podoknica?"

Madalena je odprla okno in prisluhnila. Pod oknom je nekdo udarjal akorde na gitaro, drugi pa so komaj slšno peli.

"Povabim jih..."

"Nikar Madalena!"

"Zapomni si, ti si manager!" je požugala brez oklevanja in stopila proti oknu. "Samo manager!" je še dostavila. "Sedel boš v kotu in mi na primer urejal kovčeg!"

Madalena je privila luč tudi v sosednji sobi, posadila svojega managerja v kot in pol v šali postavila predenj svoj potni kovčeg. "Tako," je rekla, "uredite mi..."

(Nadaljevanje.)

RESNIM IN PAMETNIM

V PRESOJO IN ZABAVO

Nepolitični, vsesorte politični in drugi vsakojaki Slovenci

Razlaga Dragomir Luč.

(Nadaljevanje.)

Ameriški Slovenci se torej delimo v dobre in hudobne. Med izveličanimi so pristaši liberalno narodne stranke, katerih je 51 odstotkov, na strani pokvarjenosti in pogubljenja pa socialisti in klerikanci. Božji mlini so to stvar čudno zmleli, če je Rado Samov v pravem, ker so zmetali skupaj pristaše dveh struj, ki po svojih nazorih tišče daleč narazen.

Rado misli pravzaprav takole: socialisti in klerikanci zmerjate, vihtite golido gnojnice in jo izlivate po glavah liberalno narodnih Slovencev. Ti poslednji pa so kakor kaka verska sekta: silno pohlevni in ne vračajo z batinami, ker imajo srce za vse Slovence. So neskončno usmiljeni in blagi. Škoda, ker niso živeli že v Mojzesovih časih v njegovih sotorih. Bi imel veliko manj trublja z zlatim teletom in plošč z desetimi božjimi zapovedmi bi mu ne bilo treba treščiti ob skalo. (Če jih ni treščil, pomeni to le, da zgodba sv. pisma ne razumem zadosti, a strankarskega razmerja med ameriški Slovenci to v ničemer ne spremeni.)

Zdaj pa, dragi moj Rado, prisedi. Tudi dr. Kern je blagohotno povabljen k mizi. Se bomo pomenili le o golidi, ne z golido. Da, saj res, tudi Louis Truger naj prisede! On spada nedvomno k liberalno-narodni stranki, kot vsi, ki ne morejo biti fanatiki, ki ne napadajo, ki ne blatijo in ki imajo srce za vse Slovence.

Imam zelo slab spomin, ali nekaj mi ga je, hvala bogu, vendar ostalo v glavi. In tako se spominjam, in Louis Truger se spominja, in uredniki Glasla Naroda se spominjajo, in Ivan Možina se spominja, pa Rudi Trošt, Frank Sakser, Lojze Pirce in še mnogi drugi liberalno narodni Slovenci, ki ne morejo prav nikogar napadati, ker imajo srce za vse Slovence, kako je nekdo vihtel polne čebre gnojnice v slovenski ameriški javnosti v dobi med vojno, ko smo premikali meje, metali vlade in počeli še marsikaj drugega velikega ob tistih čebrih. Ali ste že kdaj izračunali, koliko

vagonov in sodov bi bilo treba, da bi odpeljali gnojnice, ki je bila zlita v tistih vročih dneh samo na Etbina Kristana? Naj mi Rado Samov nikar ne zameri, ako ga vprašam, kdo so bili tisti, ki so vihteli golido? Napadali so ga tako vztrajno, da je čudno, ker ga niso ugonobili in duševno ubili. Izdaja, prodaja in spet izdaja in prodaja, se je čulo iz golida. Ne gre se tu radi vprašanja pravilnosti ali nepravilnosti njegove taktike v tistih časih, nego vprašanje je golida in pa kdo je nahal z njo naokrog.

Tudi socialisti so ljudje, ki imajo srce za vse Slovence; vrhute pa je tako veliko, da ga še mnogo ostane za ostale Slovence, Nemce, Ruse, Francoze itd. Toda niti Kristus ni mogel vse ljudi prepričati z lepimi vzgledi, pridigami ter čudeži, zato je Bog pošiljal na nepopoljšljive in pri tem tudi na pravične vse sorte šibe božje: strelo, točo, viharje, povodnji, kugo, potrese, lakoto itd. Četudi ajzenponarski socializem ni tako mil in blag kakor božja previdnost in neskončna usmiljenost, bi takih kazni na ljudi nikdar ne poslal in ne verjame vanje. Torej ima vzlic ajzenponarstvu za človeštvo čuteče srce.

Zadnjič sem bral v "Enakopravnosti" lep poslovilni članek o Svetozarju Banovcu: kako je bil dobrodošel, kako ga zdaj pri odhodu pozdravljamo, kako smo ga bili veseli itd. Pa se mi je v tistem koticu glave, kjer imam kosčke spomina, zablistalo, da sem prav v tem listu in v vseh drugih liberalno narodnih in klerikalno narodnih listih videl jerimijado člankov proti temu Banovcu, ker je prinesel ploščo pohujšanja v dolino šentflorjansko... En sam liberalno-narodni list, ali na kakršenkoli način je pač naroden, je bil izjema: namreč Stautov "Obzor". Pa bi ga najbrž tudi ta preklel vsled silnega pohujšanja, ki se je pritrkjalo na plošči, če bi ne bilo med njima prijateljskih vezi. In glej — čudo — (prosim, ne zamerite, če plagiram), le socialisti se niso pohujšali in so rešili situacijo, da so potem v metropoli lah-

ko prirejali poslovilne koncerte in napisali krasne poslovilne članke Banovcu!

V Chicagu je skupina rojakov ustanovila list, kateremu pravi "Svoboda". Mnogim, ki so kaj storili in dali zanje, je danes žal. Ampak kar je pristašev filozofije liber-pese, vztrajajo, misleč, da se čudeži še vedno gode, in da bo začela reka Mississippi teči v Lake Michigan. Tisti list je definiran za liberalno in narodno glasilo. Enakega mnenja mora biti vse, kajti Rado Samov ga je iz seznama liberalno-narodnih glasil zelo zelo previdno izpustil. Gotovo mu ni skrito, da od kar je ob list liberalno narodni in na vse druge načine narodni Zvonok Novak, ga med Slovenci še ni bilo časopisa, v čigar kolonah se bi pretakalo toliko gnojnice in pnilo toliko gnoja, kakor baš v tem listu, na katerega je posebno dr. Kern vsled svojega prijateljstva do njegovega urednika polagal toliko nade. Ne mislim s tem žaliti nikogar, niti komu česa očitati. Imam le dober namen prepričati Rado Samova, da se je zelo motil v svojem tolmačenju golide, fanetizma in takih reči.

Rado smatra "Enakopravnost" za glasno-liberalno narodno glasilo; za tovariše ji daje le še Glas Naroda ter Novo Dobo. Ponovno povdarjam, da je čudno, kako je mogel tako prezreti list čikaške inc., ki je bil ustanovljen z namenom, da nadomesti "E." kot glavno liberalno-narodno glasilo in tudi kot glasilo SSPZ. Ali ga morda smatra za socialističen list? To je nemogoče, ker Rado vzlic svojim pomotam in zmotam treznjono piše. Torej, sram ga je, pa je zatajil Svobodo inc.

Kaj je Ameriška Domovina? Janez Jerič jo ne priznava za klerikalni list, in Rado Samov jo ne prišteva k liberalno-narodnim. Kam naj se Lojze vendar zateče, kadar mu bo dolgčas? K socialistom ne pride, ker je v politiki že orientiran pri demokratih in se bori za pivo, ki ima več kot pol pro-

centa. Drugače pa je naroden, patriotičen in vse tako, kakor se spodobi zanj in za list, kakršnega se bi lahko prišlo med liberalno-narodna glasila.

Urednika obeh teh listov bi torej morala imeti po Radovem tolmačenju srce za vse Slovence, potemtakem Lojze tudi za Vatrota in Vatro za Lojzeta. Ali, bogpomagaj, če se skregata in bereš editoriale v njihovih listih, vidiš, da vihtita golido.

Niti ni bilo prav, da je Rado Samov izpustil iz "Enakopravnosti" tovariše milvaški "Obzor". Rado Staut je liberalno narodni človek prav kakor Rado Samov. In "Obzor" je urejevan brzokone še bolj narodno kakor "Enakopravnost". Kakor vsi drugi liberalno-narodni Slovenci, ima tudi urednik "Obzora" srce za vse Slovence razen za Spartaka, ki pa bitak ni Slovenec, nego. Stajerec ali nekaj sličnega.

Ko smo se takole pomenili, upam, da sem onim, ki se jih tiče, osvežil spomin in da sedaj vedo, da liberalno-narodni Slovenci niso bili vedno tako ljubeznjivi, dobrohotni in blagi, kot zatrjuje Rado.

Kar se tiče "Enakopravnosti", jo Samov ne hvali po krivem. Žal le, da ni nikdar postala toliko narodna, da bi se spustila v borbo za vse Slovence, ki si služijo kruh z delom v tovarni, pisarni ali kjerkoli. Stori la bi za narod v tem slučaju lahko več kakor more storiti sedaj, in njen sedanji urednik bi si lahko prav tako ustvaril karijero kot prepričan socialist, kakor si jo bo s politiziranjem v republikanski stranki. Jaz ne spadam k tisti stranki, o kateri pravi Rado, da ima 51 odstotkov ameriških Slovencev. Niti ne smatram, da je tako narodna, dalekovidna in dobrosrčna, kakor domneva Rado. Jaz sem namreč do dna prepričan, da je najbolj narodna tista stranka, ki čuti za narodom, ki se bori za njegove življenske interese, ne samo za njegov jezik. "Liberalno-naroden" človek je npr. lahko monarhist, plačan konzulski tiholazec, republikanec, demokrat, politični mešetar itd. Socialistični naroden človek pa mora imeti prepričanje, biti mora borec za delavčeve človeške pravice, ne samo za njegov materin jezik. Obsojati mora krivice otvorjeno, postaviti se mora sovražnikom, ki črpajo narod, da si kupijo bogastva, v bran, ne pa se smeriti s frazami o prelepi naši govorici, krasni naši pesmi in čudoviti lepoti naših gora, jezer in rek. Liberalno-naroden človek lahko brez sramu telegrafira kralju v Beograd svojo globoko podaniško udanost. Socialist pa hlapčevstvo pobija, ker se mu gnusi, in ker degradira človeka. Socialisti so ljudski borci, zato so v resnici le socialisti edini narodni ljudje med ameriški Slovenci.

(Dalje prilodnjič.)

Zanimiv del "Proletarca" so dopis. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi.

(Dalje prilodnjič.)

Reports and Comments

Appeal on Slovene Youth in Milwaukee

Again we call to the Slovene Youth of Milwaukee to join our English Division of branch No. 37 JSF. Here is an opportunity to study Socialism from its very beginning. The first important subject of our educational program is economics. We deem it necessary that economics should be studied and understood before entering the practical field of Socialism. Through such subjects at our educational meetings we hope to develop speakers, leaders, good followers and agitators for the Socialist Party. Youth which will in time fill the ranks of our older comrades must prepare themselves along these lines.

We have a better opportunity to study, to have discussions and educational meetings on Socialism than our elder comrades had when they first joined the Socialist ranks. Therefore, do not pass up this chance but come to our next meeting and join in the struggle of the workingmen for real justice and brotherhood.

Our meetings are held at the S. S. Turner Hall, down stairs, at 8 P. M. every second and last Friday of the month. We have also organized a soft ball baseball team which is represented in the YPSL. We have won three games and lost none and are in first place in this league. All players and baseball fans, including members, should attend regularly all of our meetings so as not to miss any of the discussions and activities that take place.

The Milwaukee county officials recently opened a \$64,000 public owned road house in Brown Deer Park. It will be available for bridge games, luncheons and dancing. Picnic grounds and a golf course have also been developed. Steps toward Socialism have been made without the knowledge of many people. We have public schools, roads, libraries, parks and now a county owned road house. We're getting there slow, but sure.

Daily I read in the newspapers of someone that has died of his own hand—suicide. The majority of these suicides are caused by people being discouraged and give up in what they believe is the hopeless struggle of life. Millions of people are unemployed, thus increasing poverty, vice, robberies, dishonesty, suicides and divorces. Statistics show that one out of every six marriages ends in the divorce courts. Statisticians claim that the cause for the majority of these divorces are the financial difficulties which rise in the home. All this is happening while wealth continues to flow into vaults of a few. Land of plenty, land of democracy, equality, justice? Bah! When the unemployed will be taken care of, and when the worker can have a decent living which he rightfully earns instead of just existing, then I might change my mind.

Those persons who are always harping with remarks "What does a Socialist do when he gets into office?" need only look up the congressional record of our Socialist representatives in Madison and Harrisburg, state

legislatures of Wisconsin and Pennsylvania. The Socialists have introduced and fought for many bills favorable to labor in both of these chambers. It is about time that these chambers put on their thinking caps and arrive to the conclusion that the hope of the laboring class lies only in electing a Socialist majority to government posts. This would enable the passage of labor bills without being hampered or thrown into the waste basket. A majority representation in our legislative bodies is needed for the laboring class and can only be truly and honestly represented through the Socialist Party.

Tony Kamniker Jr., Milwaukee, Wis.

Socialist Open Forum

Professor Harry F. Gideonse, of the department of Political Economy of the University of Chicago will speak for the Socialist Open Forum of the 6th C. D. Branch. His subject is "America's Economic Foreign Policy". Dr. Gideonse has the rare gift of making such apparently intricate subjects as economics as delightful and fascinating as a detective story. His talks on Current Events on the radio has brought him thousands of applause cards. His analysis were always scientific, liberal, and courageous.

The meeting will be held on Thursday June 4th 8:30 P. M. at 2653 Washington Blvd. Admission free to all.

The forum is now planning to hold open forum meetings during the summer months in one of the city parks.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnina zanj sprejema "Proletarec".

Dr. Andrew Furlan

ZOOZDRAVNIK

vogal Crawford and

Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop.,

od 1. do 5. popoldne in od 6. do

9. zvečer. Od sredeh od 9. do

12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2893.

Tel. na domu Rockwell 2816.

Poučne in znanstvene knjige.
Romani, povesti, črtice in opisi.

KNJIGARNA "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Pesmi, poezije, igre.
Angleške knjige
socialne in znanstvene vsebine.

Album slovenskih književnikov, (uredil dr. J. Štebinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba \$5.00	Milan in Milena, (Ivan Cankar), ljubzenska pravljica, broš.80	Tri povesti, (L. N. Tolstoj), (Jenik v Kavkazu, Starca, Koliko zemlje potrebuje človek), broš.40	IV. zvezek. Grajski pisar, 4090, V. Zali, izgubljeni Bog in Pomač, vez. 2.50	Othello (Wm. Shakespeare), vezana75	Zgodovina socializma v Srbiji (Fran Erjavec)25	Goslings (Upton Sinclair), vez. 2.00
Bacili in bacilke, (Damiir Feigel), humoreske, broš.45	Marjetica, (Anton Koder), idila, broš.65	Tri povesti, (G. Flaubert), broš.65	V. zvezek. Izba kongresa, 2.50	Očiščene (Angelo Cerkvenik), tragedija v šestih scenah50	Zgodovina Srbov. Hrvatov in Slovencev (Ant. Melik), dva zvezka broširana, I. zv. 85c; II. zv. 75c; oba zvezka skupaj 1.60	Hundred Per Cent (Upton Sinclair), Povest patrijota 1.20
Bedakova izpoved, (Strindberg), broš. 51, vez. 1.50	Moderna knjižnica, I. zv. vsebuje črtice in novele (Milan Pugalj), broš.15	Tik za fronto, (Damiir Feigel), vez.75	VI. zvezek. Cvetje v jeseni in Visoka kronika, 2.50	Romantične duše (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85	Živčevja človeka (Dr. Alfred Šerko), ilustrirana, vez. 3.50	Jungle (Upton Sinclair), povest iz čikaških klavnic 2.00
Beg iz teme, (Ruški pisatelj), broš. 75c vezana 1.25	Moje življenje, (Ivan Cankar), vez.85	Udovica, (I. E. Topic), povest, broš. 50c, vez.75	Trdina Janex: Zbrani spisi, fina vezba, vsebina: I. zv.: Bahovi huzarji in Iliri ter verske bajke stare in nove 2.00	Sen Kresne noči (Wm. Shakespeare), vezana75	ALBUMI S SLIKAMI.	Jimmie Higgins (Upton Sinclair), povest socialističnega agitatorja med vojno 2.00
Boy, (L. Coloma) roman, vez.40	Moment, iz spisov A. P. Čehova, (Ivan Prijatelj), broš. 85c, vez. 1.25	Uporniki, (Ivan Lah), povest kmečkih uporov, vez.75	II. zv.: Bajke in povesti o Gorjančih 2.00	Umetnikova trilogija (Alois Kraigher) tri enodejanke, ki so celota zase. Broš. 75c, vezana 1.00	RAZNO.	Karl Marx, biographical memoirs (Wilhelm Liebknecht) vezana60
Božična pesem v prozi, (Charles Dickens), broš.40	Morski vrag, (Jack London), vez.80	V Ameriko in po Ameriki, (A. Kristan), broš.40	III. zv.: Bajke in povesti 2.00	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE TER BROŠURE.	Ameriški Družinski Koledar, letnik 1916, vezan40	King Coal (Upton Sinclair), povest iz štrajka coloradskih premogarjev l. 1913-14. Vez. 1.50
Best, (F. B. Dostojevski), roman v dveh delih, 758 strani vez. 2.50	Mož z brastotino in druge novele, (Jack London), broš.40	Vijšnjeva repatica, (VI. Levstič), satiričen roman v dveh delih, broš. \$2.00, vez. 2.50	IV. zv.: Bajke in povesti 2.00	Ali je religija prenehala funkcionirati? Debatna25	letnik 1919, vezan50	Law of Biogenesis (J. Howard Moore), vezana60
Bele noči—Mali junak, (F. M. Dostojevski), povesti, broš.50	Muhoborci, (Fr. Milčinski), črtice, vez.75	Vitez iz rdeče hiše, (A. Dumas), roman iz časov francoske revolucije, broš. 75c, vez. 1.00	V. zv.: Izprehod v Belo Krajino 2.00	Ali spolna vzgoja res ni potrebna? (Franjo Žganc) broš.75	letnik 1920 vezan65	Life and Death (Dr. E. Teichmann), vezana60
Bilke, (Marija Kmet), povesti in črtice, broš.45	Mlada ljubezen, (Alojz Kraigher), roman, vez.75	Vladka in Mitka, (Zofka Kveder), vez.50	Jurčič Josip: Zbrani spisi (nova izdaja, fina vezba): I. zvezek: Pesmi, Narodne pravilice in pripovedke, Spomini na deda, Prazna vera, Uboštvo in bogastvo, Jesenska noč med slov. polharji, Juri Kozjak in Domen Sosedov sin 2.00	Angelsko-slovensko berilo (Dr. F. J. Kern), vez. 2.00	letnik 1922, vezan75	Money Changers (Upton Sinclair), novela z Wall Streeta, v kateri pisatelj opisuje vzroke finančne krize l. 1907. Zanimiva vse skozi, vezana 1.50
Brez zarje, (Milan Pugalj), broš.65	Milijonar brez denarja, (C. P. Oppenheim) vez.50	V noči in ledu, (F. Nansen), potopis ekspedicije na severni tečaj, s slikami, broš. 1.00	II. zvezek: Spomini starega Slovence, Tihotapec, Juri Kobila, Dva prijatelja, Vrbna Smukova ženitev in Grad Rojinec 1.50	Čuda in tajne življenja (Dr. Anton Breclj), splošno življenjslovje85	letnik 1925, vezan50	Mountaint City, (Upton Sinclair), novela, vezana 2.50
Cerkvene miši (L. Calco), povest iz sedajnosti, broš.75	Medvladije, (Jože Pahor), socialen roman, broš.75	V oklopnjaku okoli sveta, (R. Kraft), v dveh delih, broš. 1.50	III. zvezek: Kloštrski žolnir in Deseti brat 1.50	Čitanka o higijeni, (dr. Ivo Pirc), z 236 slikami vez. 2.00	letnik 1926, vezan75	Oil (Upton Sinclair), novela, vezana 2.50
Cankarjev zbornik spomin Ivana Cankarja, vez. 1.10	Naša vas, (Anton Novčan), broš. 75c, vez. 1.25	V robstvu, (Ivan Matičič), roman tuge in boli, vez. 1.25	IV. zvezek: Golida, Hči mestnega sodnika, Nemški valpet, Dva Brata, Božidar Tirtel, Kozlova sodbja v Vijšnji gori Črta iz življenja političnega agitatorja, Sin kmečkoga cesarja in Sosedov sin 2.00	Domaci zdravnik, (pr. Kneipp), broš. 1.00	letnik 1927, vezan 1.00	Outline of History (H. G. Wells), vez., 1171 strani 5.00
Četrtak, (G. K. Chersterton), fantastičen roman, vez.50	Na krivih potih, (Zaljški), broš.40	V zabodah, (France Bevk), roman, broš. 1.25	V. zvezek: Lipe, Pipa tobaka, Moč in pravica, Zupanovane v rojni krajini, Telečja pečenka, Ivan Erazem Tattenbach, Bela ruta, Bel denar Na Kolpekem ustju in Doktor Zober 2.50	Elementi moderne izobrazbe (I. Molek), broš. 50c, vez.75	letnik 1928, vezan 1.00	Physician in the House (J. H. Greer M. D.), Domači zdravnik, vezana 2.00
Črni panter, (Milan Pugalj), povesti in črtice broš.65	Ogenj, (H. Barbusse), dnevnik desetletja, vez. 1.00	Zadnja pot kapitana Scotta, (Pavel Kunaver), potopisne črtice ekspedicije na severni tečaj, broš. 1.00	Kersnik Janko. Zbrani spisi, broširani75	Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma (Abdutti), broš.50	letnik 1929 vezan 1.00	Republic of Plato vez. 2.00
Daj nam danes naš vsakdanji kruh (A. Cerkvenik), povest, broš.50	Obisk pri slovenskih pisateljih in umetnikih, (Izidor Cankar), vez. 1.25	Zadnji val, (Ivo Šorli), roman, broš. 1.00	II. zvezek: Agitator85	Ilustrirana lepa maska, navodila za šimkanje vez. 1.50	letnik 1930 vezan 1.00	Right to be Lazy (Paul Lafargue), vezana60
Decameron, (Giovanni Boccaccio), I. del broš. \$1.50, vez. II. del broš. \$1.50, vez. 2.00	Obsojenci, (VI. Levstik), povesti broš.75	Zločin in kazni, (F. M. Dostojevski), roman v dveh delih, vez. 2.25	III. zvezek: Rošlin Vrnjanko, Jara gospoda in Očetov greh 1.25	Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku, (Dr. Matija Ambrožič) s 30 slikami40	Cankarjeva slika na dopisnicah, 2 za (Imamo jih dvojne vrste).05	Roberts Rules of Order, vez. 1.50
Deteljača, ali življenje treh kranjskih bratov, francoskih vojakov, (Janez Cigler), broš.45	Občinsko dete, (Branislav Nušič), roman dojenčka, broš.50	Zapiski iz mrtvega doma, (F. M. Dostojevski), v dveh delih, vez. 2.25	IV. zvezek: Gospod Janex, Kmetake slike, Humorske, Povesti za ljudstvo 1.25	Jugoslavija (Ant. Melik) I. in II. del broš. \$2.50, vez. 3.50	Kres, vezan, letnik 1921-22 1.50	Roman Holiday (Upton Sinclair) 2.50
Dekle Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez.65	Občinsko dete, (Branislav Nušič), roman dojenčka, broš.50	Za milijoni, (A. K. Green) roman, broš.65	V. zvezek: Peami, Berite novice Kritike, Komentar 1.50	Kako je nastalo današnje delavstvo in njegovo gibanje (dr. D. Lončar), broš.45	Informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav40	Savage Survivals (J. Howard Moore), vezana 1.25
Domache živali, (Damiir Feigel) vez.45	Pol litra vipavca, (Damiir Feigel), vez.50	Za srečo, (Fr. Malograjski), povest, broš.40	VI. zvezek: Njegovo delo in doba, I. sešitek: Letna mladost in učenja, II. in III. sešitek: Novelist in Politik 2.50	Kletarstvo, (Bohuslav Skalič), broš. \$1.75, vezana 2.25	O zdravstvenih nalogah soc. zavarovanja (Dr. Demet. Bleiweis-Trstenški)10	Science and Revolution (Ernest Unterman), vez.60
Deveti januar, (M. Gorki), črtica iz ruske revolucije, broš.25	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Ženini naše Koprnele, (Rado Murnik), satiričen roman, broš.85	Kolektor Cankarjeve družbe 1930, broš.50	Proletarec, vezani letniki, 1919-28, vsak 3.50	Sex Science (Jos. H. Greer M. D.), znanstvena razprava o spolnih problemih, vez. 1.00
Don Corea, (G. Keller), roman, broš.25	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, (Dr. Hinko Dolenc), broš.35	Kratka srbska gramatika (Dr. Josip Menec), broš.25	ANGLESKE KNJIGE.	Social Revolution (Karl Kautsky), vezana60
Dve slike, (Ks. Meško) broš.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	All Quiet on the Western Front, (Erich Maria Remarque, najboljši opis svetovne vojne 2.50	Struggle Between Science and Superstition (A. M. Lewis), vezana60
Drobit, (Fr. Milčinski), vez.65	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	American Communism (James O'neal) vezana 1.50	They Call Me Carpenter (Upton Sinclair), povest iz Los Angelesa, broširana 1.00
Dvonožec, (Karl Ewald), naravoslovne pravilice s slikami, vez.90	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	America's Way Out (Norman Thomas) 2.50	The Cry for Justice (Upton Sinclair), vezana 2.00
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš.25	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Anarchism and Socialism (Geo. Plechanoff), vez.60	The Profits of Religion (Upton Sinclair), Razprava o izrabljanju ver za privatne interese, vezana50
Filozofska zgodba, (Alojz Jirasek), vez.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Ancient Lowly (C. Osborne Ward, dve knjigi, 1313 strani, vezane 5.00	The Social Revolution (Karl Kautsky), vezana60
Francka in drugo, (E. Kristan), broš.35	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Ancient Society (Lewis H. Morgan), vezana 1.50	Universal Kinship (J. Howard Moore) izredno zanimiv spis dokazov evolucije, vez. 1.25
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš.85	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Boston (Upton Sinclair), novela o življenju in smrti Sacco in Vanzettija ter civilizaciji, ki ju je poslala na električni stol. Dve knjigi 3.50	Vital Problems in Social Evolution (A. M. Lewis), vez.60
Gadje gnezdo, (VI. Levstik), broš. 75c, vez. 1.00	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Brass Check (Upton Sinclair) Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vez. 1.20	Yerney's Justice (Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica. Prevel Louis Adamic), vezana v platno75
Golem, (G. Meyring), roman broš. 50c, vez.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Debs, His Authorized Life and Letters (David Kalsner), vezana v platno 1.00	Walls and Bars (Eugene V. Debs. — Njegova poslednja knjiga, vezana 1.50
Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, (Fr. Milčinski), vez.35	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Debs and the War, njegov govor v Cantonu, O. in pred poroto na sodišču25	World Calendar (Frank S. Tauchar)50
Grešnik Lenart, (Ivan Cankar), življenjski otroka, broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Drugless Health (Jos. H. Greer, M. D.), zdravljenje brez zdravil, broširana 1.00	Naročilom priložite poštne ali kresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.
Hadži Murat (L. N. Tolstoj), roman, broš.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Dynamite (Louis Adamic) 3.50	
Heptameron, (Marg. Valoisika), povesti, broš.40	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	End of the World (Dr. M. Wilhelm Bölsche), vez.60	
Hči papeža, (H. Sheff), zgodovinski roman, broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	God and My Neighbor (Robert Blatchford), vez. 1.25	
Humoreske, groteske in satire, (VI. Azov in Teffi), broš.60	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40	Goose-Step (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva, nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vez. 2.00	
Idijot, (F. M. Dostojevski), I, II, III in IV. zv. broš. @ 80c, vez. @ 1.10	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Igralec, (F. M. Dostojevski), iz spominov mladeniča, roman, broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Izgubljeni svet, (Conan Doyle), roman, broš.85	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Iz modernega sveta, (F. S. Finžgar), roman, vez. 1.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Iz naših krajev, (Zofka Kveder), povesti, vez.85	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Igračka, (Fr. Milčinski), črtice, vez.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Jeromkin krog, (A. Koževnikov), povest za mladino s slikami, broš.45	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Jug, (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, broš. 75c, vez. 1.00	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Jubilejni zbornik Onta Zupančiča, vez. 1.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Junak našega časa, (M. J. Lermonov), povest broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Jari junaki, (Rado Murnik), humoreske, vez.80	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Jurica Agičeva, (Ks. Šandor-Gjalaki), broš. 50c, vez.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Kmečki punt, (A. Šenoa), zgodovinska povest iz upora slov. kmetov vez. 1.00	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Kraljica mučenica, (Coloma Poljanec) zgodovinski roman, broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Kuhinja pri kraljici gosji noči, (Anatole France), broš. 75c, vez. 1.00	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Konfesijska literatura, (J. S. Machar), zbirka spisov, vez.65	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Kazaki, (L. N. Tolstoj), kavkaška povest broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Kraljevi vitez, (Michael Zevaco), zgodovinski roman v dveh delih, broš. 1.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Knez Sereberniani, (A. K. Tolstoj), roman iz časov Ivana Groznega, broš. 1.50	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Ljudske povesti, (Franc Jakšič), broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Ljudske pripovedke, (L. N. Tolstoj), broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
La Boheme, (Henry Murger), roman, broš. 1.00	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Leteče senice, (S. H. Vajanski), roman, broš.60	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		
Lovski spomin, (Vladimir Kapus, broš.75	Pogled na svet, (Ivan Cankar), vez.75	Zvonarjeva hči, (Miller-Steržaj) povest, broš.50	Zbrani spisi, Val. Vodnika, broš.35	Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pirc)40		

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

A REAL BARGAIN IN WORTHWHILE BOOKS

"DYNAMITE" \$3.50
The Story of Class Violence in America
By LOUIS ADAMIC

"AMERICA'S WAY OUT" 2.50
A Program for Democracy
By NORMAN THOMAS

"ROMAN HOLIDAY" 2.50
Novel
By UPTON SINCLAIR

Total \$8.50
You May Have All Three for \$7.00

ORDER FROM
"PROLETAREC"
3639 West 26th St. Chicago, Ill.

Party Differences

There are two great historic parties in this country. The essential differences between them are:

- I. One is in; the other is out.
- II. The one that's out wants to get in, and the one that's in can't see it that way.
- III. One is party of big bizz; other would like to be.
- IV. The emblem of one is the elephant, who, according to science has the smallest brain of any animal according to size (for details, see Hoover); and the other the donkey, who according to popular notion is still dumber, (see Raskob).
- V. Both critters are fed out of the same feed-box. But it is only when the elephant is too sick to stand up that the donkey gets his share.
- VI. Geographically, one party is dry at its south end and wet at its north end. The other is wet on the east side and dry on the west side. On other matters, both wet all over.
- VII. The patron saint of one party is Abe Lincoln. That of the other is Tom Jefferson. If they ever came back, their respective followers would lynch them.
- VIII. Otherwise, there is no difference except that as far as the common people are concerned, one is a carbuncle and the other is a boil.—The American Guardian.

RUSSIAN COMPETITION

If Russia is able to undersell other countries in the markets of the world, what shall be done about it?

The Russian ability to compete is partly due to the fact that Russia has only one sales agency, the government, and sells that which the collective community produces. It is also partly due to the fact that the standard of living in Russia is very low. It has always been low, and the country is at present denying itself in order to put the five-year plan across.

As the Russian standard of living rises, that part of the competition will cease.

The other part—the lowered cost due to collective production and selling—will remain unless there should be a change of system in Russia. If that country should go back to capitalism, the competition would be gone. If it should go forward to Socialism, however, its ability to compete with capitalist countries would be greater than ever.

The cue of the other countries is to socialize their industries. They can then produce collectively, as Russia does. But if they go at it democratically, instead of dictatorially, they will have far greater efficiency than Russia. And they can exchange products instead of competing. The Russian "menace" would cease.

Maxim Litvinov, soviet commissar of foreign affairs, in a speech at Geneva put his finger on the right spot when he said, "It is the capitalist system itself" that is to blame for the depression.—Milwaukee Leader.

POLITICAL ACTIVITY

Hard times theoretically make economic organization of the workers more difficult and political organizations easier. Certainly I can testify by personal experience of the last week to the vigor with which Socialists are again tackling the job in Wilkes-Barre, Pa.; Richmond and Hopewell, Va., and last but not least, Utica, N. Y. There our candidate, Ray Newkirk, has a chance to make an impressive showing in the special election for state senator, which election was made necessary because the Democrats stole the Socialist nomination at the primaries and their winning candidate was unseated by the state senate late in its session.

In some of these and other cities which I visited I saw gratifying signs of new interest in Socialism on the part of what may be called the official labor movement.

—Norman Thomas.

WHAT ARE YOU GOING TO DO ABOUT IT?

Isn't it a cheerful aspect for "free-born" American citizens, who have been taught to sing "My country 'tis of thee, land of the noble free", and who from infancy have thrilled when the band played The Star Spangled Banner—isn't it a beautiful spectacle now to behold a dozen fat capitalists swallowing up the entire wealth of the nation, blocking every avenue of ambition, hope or achievement for our youth, converting a free citizenship into a nation of economic peons and a free government into the meanest of despotism—the despotism of arrogant wealth! What are you going to do about it, workers and farmers of America?—Humanity.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We must remind our comrades and friends of the necessity of taking an active part in the events of this week-end. The first of these will be held Saturday evening at the lower hall of the Lawndale Masonic Temple. It is to be a social evening with many out of town visitors as guests and the proceeds are intended to cover the expense of the Educational Bureau Conference which will be held that day at the same hall. Those of our friends and comrades that have the time should visit the conference also.

On the following day, Sunday the 31st, the Pioneers will busy themselves at the SNPJ Hall in an effort to entertain their friends, with a variety of performances. The occasion is prompted by the completion of the Pioneer Juvenile Slovene School of their first successful year. It will not be altogether a juvenile event however. The elderly folks will make up a good portion of the program. Pioneer lodge, we must tell you, was the original English speaking lodge of the SNPJ, and has grown continuously. It has been, for quite some time, the largest lodge of the SNPJ in Chicago and Cook County and has taken an active part in all fraternal work. In addition the Pioneer lodge has been an active supporter of the Educational Bureau of JSF, as well as all progressive labor moves. In the past year the Pioneer athletes have been very successful and so this day has been named as "Achievement Day" and the name is well merited. The program will start promptly at 3: P. M. Dancing will follow and last until midnight to Johnny Kochevar's music. The admission is only 50 cents. We urge a big attendance.

Our club held its regular monthly meeting last Friday. Besides the regular business transacted a collection was taken up for the relief of the suffering coal miners of West Virginia now on strike. A good sum was realized. A good deal of the time was consumed in the discussion for the purchase of our quarters. All of our members are in sympathy with the need of our own premises. However, the question of indebtedness is the great barrier in the minds of some of them. It is reasonable to be cautious, but we have been dickering and collecting money for our building fund that some are inclined to become impatient. Since this is a matter of vital importance the decision to hold a special meeting where the matter can be thoroughly discussed is timely.

Each year the Cook County Socialist organization holds its annual picnic at Riverview Park and each year a larger number of our Yugoslav comrades and friends attend. This year the picnic is scheduled for Sunday, June 14. We hope that the weatherman will behave so that even a larger number of our folks may come out. The admission tickets are only 30 cents and we ask that you buy them from our club members or at the offices of Proletarec.

Outside of the winding up of the Chicago Jubilee and the air show of the U. S. Air Forces over this great city front nothing startling has happened in Chicago during the past week. We have had a lot of speakers denounce wage reductions and the captains of industry on the other hand deny any attempts to reduce the wages of the workers. But the mere fact that the city, state and country is talking wage reductions is reason enough to believe that such is the case. The newspapers as always, are standing true to their form by telling the worker, whose wages have been cut, that the captains have not cut the wages. Such absurdity. First they told us that unemployment was not as bad as we thought it was, then they told us that good times have returned, and now they want us to believe that wages have not been cut.

How any of our comrades can do without Oscar Ameringer's "American Guardian" is beyond any reasonable excuse. The last issue was exceedingly good. But they are all good and this one was another of his excellent ones.

There was nothing new or unexpected in the recent message of the Pope. Were it not for the fact that he mentioned Socialism in his address the entire message could be ignored. At least we completely ignored his previous pronouncement on birth control, because it is reasonable to believe that Catholics as well as

Protestants and all others that have the necessary education know of the benefits of birth control and they all use the methods. The Pope knows likewise that there will be little room and less hope for him in a truly Socialist Society and so he naturally must take a stand against Socialism. Otherwise he and his kind will have to look for new jobs. He therefore did not say, what he did, because of any value to the Catholics but selfishly to preserve him and his colleagues and his profession. The substance of his address was such as to throw the already confused Catholics into greater confusion by speaking of wealth and the consequences of its accumulation in a few hands giving it the aspect of sympathy for the workers. But wherever you have found a battle of principles between the workers and the money hoarders the Pope and his clergy always stood on the side of the money hoarders. So those of you who still have faith in the Catholic religion can continue in the same blindfolded manner that has kept you down for all these centuries.

Encouraging and inspiring news of the uptrend of Socialism is reported by Norman Thomas during his visit to the central West. Other good news come from California and New Jersey. With added efforts this spirit will continue and our party will become a fighting party to be reckoned with by the old party politicians.

"Rochester Socialist" New Party Organ

A five-column, four page paper, "The Rochester Socialist", has made its entry to the group of papers representing the Socialist Party in this country. Every page carries an illustration, and the make-up and editorial style is quite definitely designed to attract and educate non-Socialists.

"The Rochester Socialist", says its first editorial, "appears at this auspicious time with a great task to accomplish. Briefly, we propose to specialize in news which the ordinary newspaper dare not print. In this time of depression and corruption it is more than ever important that the workers and voters should have some easy way to learn the truth about economic and political conditions upon which their very lives depend."

The paper is to be distributed free of charge among workers who are not members of the party.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

We expect a good representation at the district conference of JSF Educational Bureau for Illinois and Wisconsin on Saturday May 30, at the Lawndale Masonic Temple. Reports to date tell us that Milwaukee, Sheboygan and Waukegan branches will be well represented. Lodges affiliated with the Educational Bureau of JSF have also selected their delegates. Discussions will center for greater activity and interest in our movement. Comrade Frank Zaitz will report on the prospects of securing headquarters for JSF and its official organ Proletarec. Comrades Garden, Pogorelec and others will give short talks on what's happening in our movement. Following the adjournment of this conference, a dance and social will be held. Invite your friends and join the merrymaking crowd. Admission tickets are 35 cents.

Pioneer Lodge No. 559 SNPJ Chicago, will sponsor a Spring Festival Sunday May 31, at the SNPJ Auditorium. Their entertainment committee has prepared an excellent program for the afternoon. Several musical numbers, singing by the chorus Sava, speakers, a few acts by pupils of their Slovene school and a short one act comedy "Hans Von Smash" will end the first part of the program. In the lower hall a supper will be given in honor of the boys and girls athletes. A dance will follow with Johnny Kochevar and his merry-makers playing. For an enjoyable Sunday afternoon, don't fail to attend this affair. Fifty cents is the price of admission.

Oscar Ameringer, editor of The American Guardian has been added to the list of speakers for the Cook County Social-

ist Picnic to be held Sunday June 14, at Riverview Park. The socialist mayor of Racine, Wisconsin, comrade William Swoboda will also make an address. All Slovene comrades and friends are asked to reserve the above mentioned date and attend this picnic. Secure your tickets in advance at the office of Proletarec. You can feel assured that your time will be well spent.

A good number of contributions for our English page from the young comrades reaches our office regularly. The young folks in Detroit, Johnstown, Cleveland and other Slovene centers send in reports of their activities. It makes one feel glad to read of the interest that these comrades have taken in our movement. However, our young comrades in Milwaukee have been absent from our English columns for sometime. Let's hope we soon hear from them and about the activities of their branch.

The attendance at the last regular meeting of the English Division of branch No. 1 Chicago, was not what could be expected. For our next meeting the committee will plan a social or outing. All members should watch for further announcements of any action that will be made for this outing. It is important that all be present for this occasion.

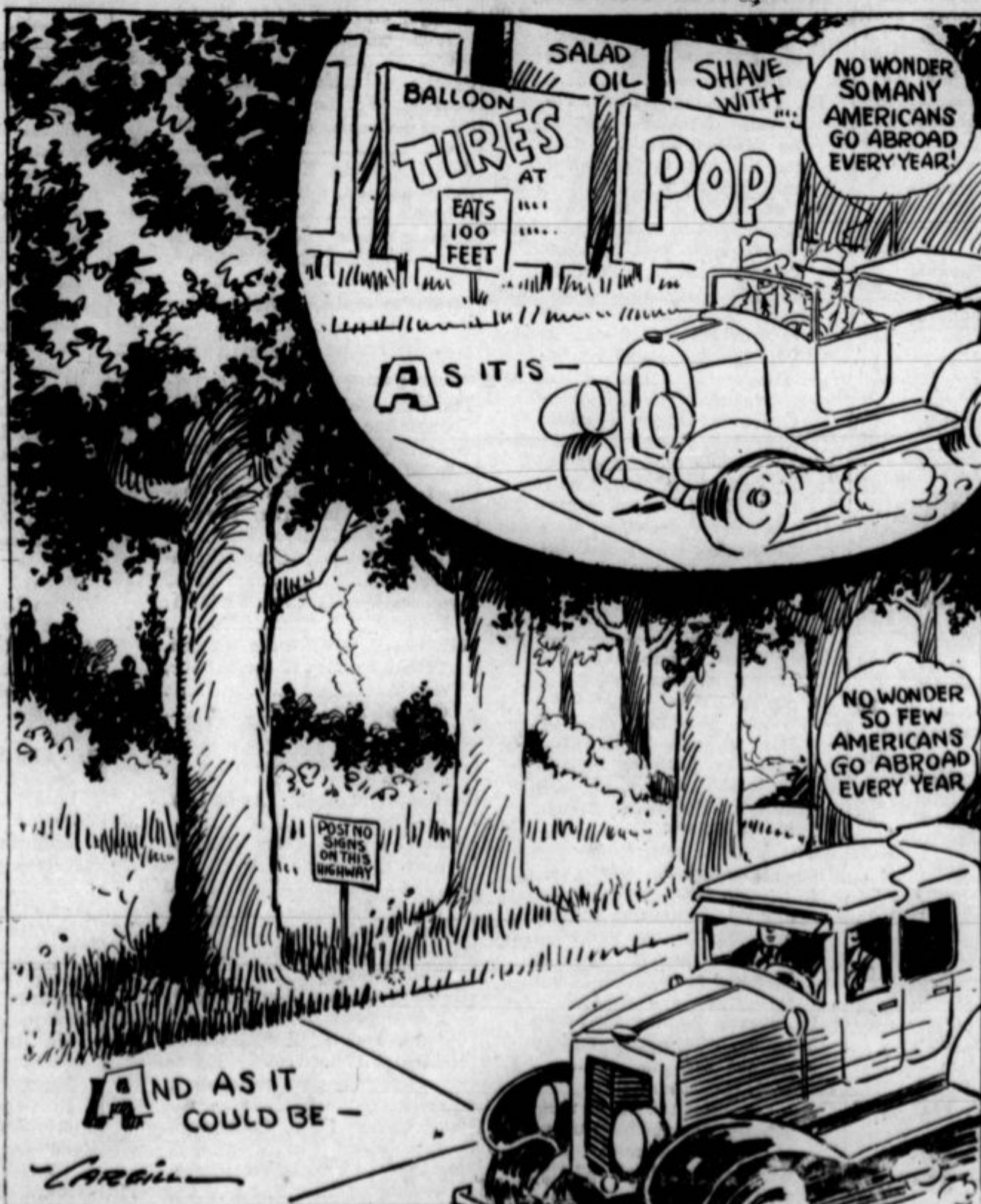
Way of the Law

Sam was charged with theft and his lawyer decided to put him on the witness stand.
"Sam, if you tell a lie you know what will happen, I suppose?" queried the judge.
"Yes, suh," replied Sam. "I'll go to hades and burn for a long time."
"Quite right," chuckled the judge.
"And you know what will happen if you tell the truth?"
"Yes, suh," said Sam. "We lose de case!"—Railroad Magazine.

In New York

"Is this magistrate honest?"
"Absolutely! He's never taken an appointment yet without paying for it!"

UNAPPEALING "SCENES" ALONG OUR HIGHWAYS

Socialism and Foreigners

The final argument of most conservatives is to denounce all Socialists as foreigners—with the implication that the disappearance of Socialists would put an end not only to all agitation but to depressions and unemployment as well.

Now it is true that the men and women who laid the foundation of what is now the Socialist Party of America were immigrants, mostly from Germany. It is also true, though not generally known, that they came here motivated by one of the most powerful human appeals, the opportunity for material advancement. In the 19th and early 20th centuries European newspapers and billboards were filled with advertisements of steamship companies out for business; American manufacturers were looking for cheap labor. "Come to America," was the call, "money grows there in the streets."

Led on by such appeals, people came; but in a short time learned that conditions in the New World were not the milk and honey that had been painted. Instead they found low wages, long hours, and all other capitalist evils. To maintain their very existence there were soon forced to organize themselves into trades-unions; and, inasmuch as they had already learned in the countries of their birth the value of political action, they proceeded to organize themselves on the political field as well.

The important thing to note is that the Socialist Party, which soon appeared, filled an important need in the life of the American people, native as well as foreign born. This is evidenced by the remarkably rapid increase in the size of the Socialist vote and influence in the years 1900—1916. In the Presidential election of 1912 received from 3 to over 16% of the total vote in all but fourteen states. In 1915 the Socialists had one Congressman, 24 elected mayors and over 600 other elected officials. Had not the European War and later the Communists come upon the scene, there is no telling what position the Socialist Party would be holding today.

Quite apart from the past history, however, let us consider a few facts. In the year 1930 because some seven million workers were unemployed and wage cuts and speed up systems were rampant, the working class lost over nine billions of dollars. At the same time, in the midst of all the suffering caused by this enormous loss, the owning class actually received in dividend and interest payments over 400 millions more than they had ever received before. Thousands of farmers and small home owners in every state of the union have had their all taken away by banks. Millions of people are now starving while food rots away; people go in rags, while clothing makers are without work; men sleep in doorways, while carpenters are forced to be idle. At the same time the idle rich squander millions in parties and wasteful luxuries, mocking and tantalizing those who try to live by honest toil.

Under such circumstances, as long as there arise men and women who have the intelligence to see clearly these facts and the courage to speak them, there can be no movement more in harmony with the principles upon which this country was founded nor more in keeping with the essentials of a real democracy, than the Socialist Party.—A. H. K.

BANKRUPT FARMERS

Between 1920 and 1930, farm bankruptcies increased 470 per cent, showing that farmers are learning that it is cheaper to go into bankruptcy than remain in business. Also less painful.

Unkind—maybe even incendiary, but we can't help wondering what would happen if all the millions of bankrupt farmers of the land of the free and the home of the brave, actually would go into bankruptcy.

Would their bankrupt neighbors bid in the property, or would the mortgage companies dig the farms up by the roots and set them edgewise to save storage space and taxes.

Speaking of taxes reminds us that direct taxes on farms increased from \$344,000,000 in 1914 to \$901,000,000 in 1930. Whether the trebling of farm taxes was caused by the necessity of paying the interest on the Liberty and Victory bonds the farmers bought some years ago, or is due to the attempt of the Farm Board to raise the price of wheat by taxation of farmers and similar farm relief measures, is more than we can say.

All we do know for certain is that thanks to the noble efforts of the grand old rebunkocratic party, the American farmer saved themselves a heap of profit, income, and inheritance taxes.—The American Guardian.

Modern Dictionary

Intelligent, adj.—A descriptive term applied to a citizen who smiles indulgently upon little children for believing in Santa Claus and looks upon big business men who contribute heavily to campaign funds as philanthropists.

That strange silence you notice comes from the people who said all of the country's meanness was caused by prosperity.

—Opinionettes, M. L.

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 6.